

Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland, Ohio, every Thursday. Editor: Balys Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: in the United States — \$5.00 in Canada — \$5.50, elsewhere — \$6.50. Single copy — 10 cents.

Lietuviškas savaitraštis, leidžiamas Ohio Lietuvių Leidybos Bendrove, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: ENdicott 1-4486. Iš-eina kiekviena ketvirtadienį. Redakto-rus Balys Gaidžiūnas.

Registruota kaip antros klasės siunta 1915 metų gruodžio 6 d., Cle-velande pagal 1879 m. kovo 3 dienos įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto: Jungtinės Amerikos Valstybėse — \$5.00, Kanadoje — \$5.50, kitur — \$6.50. Atsk. Nr. kainą 10 centų.

KAS ir KUR

• Kovo mėn. 1 d. Bostone mirė prelatas Kazys Urbanavičius — Kmitas. Amerikon atvykęs nuo 1905 metų. Yra nemažai parašęs ir kitų kalbų išvertęs. Apie 20 metų redagavo "Darbininką".

• Šimt sausio mėn. 31 d. suėjo 30 metų kai Lietuvoje buvo įsteigta žurnalistų Sąjunga. Vokietijoje taip pat veikė žurnalistų Sąjunga, bet iš Vokietijos išsiskyrė, jos veikla beveik numirė. Reikia naujų pajėgų žurnalistų Sąjungą Amerikoje atkurti.

• Thornton, Ill. įsikūrusiam lietuvių bravorui, kuris gamina lietuvišką alų, vadovauja alaus specialistai I. Šadauskas ir chemijos inžinierius Jonas Vilutis.

• Mažosios Lietuvos veikėjas Albertas Puskapalaitis, ilgą laiką gyvenęs Vokietijoje, persikėlė į JAV.

• Australijos "Lietuvis, einantis kas antra savaitę, iš šios savaitės formatu persitvarkė į laikraštį formatą. Australijoje išeinantieji lietuvių laikraščiai dalį savo skilčių privojo užpildyti angliškai.

• Lietuvių Rezistencinei Sąntarvei, kaip praneša vadovybė, da-

bar vadovauja: S. Kuzminskas — pirmininkas, J. Vėbra — vice-pirmininkas, S. Žymantas — vice-pirmininkas, S. Mackevičius — sekretorius Amerikos reikalams, F. Neveravičius — sekretorius Europos reikalams, L. Bičiūnaitė, B. Bičiukas, K. Drunga, J. Masiulis, B. Raila ir H. Zemelis — nariai.

• Jonas Krūzė, nuo pat BALF įsteigimo dirbęs BALF centre, iš pareigų pasitraukė ir ilgesniam laikui išvyko į Kanadą. Šiuo metu BALF centre dirba keturi tarnautojai.

• Baigiama spausdinti Mykolo Vaitkaus eilėraščių knyga "Vie-natvėje". Šiais metais ruošia iš-leisti ir dar vieną eilėraščių kny-gą.

• Henrikas Kačinskas, Asė Dau-guvietytė ir Vitalis Žukauskas dalyvauja Naujojo Rusų Teatro premjeroje "Gore ot uma".

• Prof. J. Puzinas Lituanistikos Instituto klausytojams, Brookly-ne, praėjusią savaitę skaitė pa-skaitą apie Lietuvos proistorę. Paskaita buvo pajavrinta iška-senų iliustracijomis, rodomos epidiaskopu.

Maž. Lietuvos problema

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

jant kraštą visai svetimu ele-mentu, nesnaudžia ir vokiečiai, o taip pat nesnaudžia ir lenkai, kurie irgi labai rūpestingai ren-ka ir saviškai stengiasi prita-kyti atitinkamą etnografinę, is-torinę, ekonominę ir kitokią me-džiagą. Reikia prisipažinti, mes šioje srityje esame, galbūt, kitų gerokai pralenkti. MLT stengia-si visomis jėgomis kitus preten-dentus prisivytį ir pralenkti. Mes jaučiame, kad tai yra ga-lima, nes faktai iš tikrųjų kal-ba mūsų naudai, tik reikia juos surinkti ir tinkamai panaudoti. Tai yra didelis ir ypatingas už-davinys, kuriam atlikti mes jau-čiame esą paties likimo įparei-goti ir, galbūt, šiek tiek ir eks-pertai, bent daugiau ekspertai negu kiti mūsų veikėjai, kurie tomis problemomis mažiau turė-jų progos domėtis.

AR MLT JAUČIASI ESANTI TAM TIKROS LIETUVOS TERITORIJOS DALIES, AUTOCHTONŲ REPREZENTANTĘ?

—Visų pirma mes jaučiame esą lietuvių organizacija. Lietu-vių, ypatingai susirūpinusių tam tikros tautos dalies likimu, ku-ris neabejotinai lygiai rūpi ar bent yra svarbus ir visai lietu-vių tautai. Mažosios Lietuvos grįžimas į vieną bendrą Lietu-vos valstybę nėra vien tik tos Lietuvos dalies gyventojų inte-rsas. Tad mes kovojam dėl visos lietuvių tautos reikalo.

Neseniai pradėta vartoti "re-vendikuojamų sričių sąvoka iš dalies įneša nesupratimą. Mes nesame tik "revendikacinės ko-vos" koks smogiamasis būrys. Mes jaučiame šesėjai tos rezis-tencinės kovos, kuri trunka jau 700 metų. Tai yra ne tiek kova dėl "atsiėmimo", kiek kova dėl išsilaukimo ir turimų teisių re-alizavimo. Nepalaukiant to pa-sigyrimu, bet mums tikrai atro-do, kad jeigu šiandien yra lietu-viškų rezistencinių organizacijų, tai mes esame pati seniausia iš jų, ir tai tokia, kuri visiškai ap-čiuopiamai kovoja ir turi kovoti net ir už savo krašto ribų. Juk šiuo metu kitų lietuviškų rezis-tencinių organizacijų elemen-tai, esantieji užsieniuose, neturi tiesioginio kontakto su priešu. Čia jie gali tik ką nors daryti, kad bent netiesiogiai paremtų tėvynėje likusių kovos bendri-ninkų pastangas. O mes kaip tik ir čia turim tiesioginį kontaktą su mūsų siekiamąsį priešingą ak-ciją ir turime tiesiogiai su ja grumtis.

Todėl teritorijos momentas MLT esmės apibūdinime yra tik šalutinis dalykas. Mes jaučia-mės specialią organizaciją, kovos dėl tam tikro visai lietuvių tau-tai svarbaus uždavinio. Jei MLT organizacija neapima iš kitų Lietuvos kraštų kilusių žmonių, tai tik todėl, kad šitai yra tiks-lingiau, nes tuo būdu mūsų or-ganizacija gali turėti svaresnį balsą tą kraštą liečiančiuose rei-kaluose. Bet per ML Bičiulių organizaciją ar kitais būdais toje veikloje gali dalyvauti ir dalyvauja daugelis ir iš kitų Lie-tuvos vietų kilusių tautiečių.

KAIP ŽIŪRITE Į NURODOMAS KLIUTIS MLT ATSTOVUI Į VLIKĄ ĮTRAUKTI?

— Formaliai MLT prezidiu-mas nėra priėmęs oficialaus pa-sakymo apie tai. Taigi galiu pasakyti tik savo nuomonę, ku-ri, manau, gal nebus priešinga visų mūsų nuomonei. Svarbiausias priekaištas yra, kad, jeigu MLT atstovas Vli-ke būtų kaip Klaipėdos krašto at-stovas, tai tada būtų pabrėžtas autonomizmas, be to, tada ga-lėtų pretenduoti į Vliką ir kitų Lietuvos provincijų atstovai, o tai visai nesuderinama su Vli-ko sudarymo pagrindais. O jeigu

tai būtų visos Mažosios Lietu-vos atstovas, tai jis būtų atsto-vas krašto, kuris teisiškai dar nėra Lietuvos teritorijoje, o ka-dangi Vlikas esąs maždaug kaip ir Lietuvos seimas, tai tokių da-lykų negalima daryti...

Dėl autonomizmo bei Klaipė-dos krašto atstovavimo jau esu sakęs, kad čia kalbama ne apie provincijas, o apie lietuviškos rezistencinės organizacijos at-stovavimą. O antroji kliūtis tai, man rodos, jau ir dabar yra su-laužta. Nes, jeigu "svetimos teritorijos" atstovas negali būti seimo nariu, tai juo labiau jis negali būti ministru. O dabar mes tokių kaip ir ministrų turime, jeigu yra manoma, kad šalia Vliko seimo yra ir Vyk-d. Taryba — vyriausybė... Kodėl vienu atžvilgiu klišis yra ne-nugalima, o kitu — jos visiškai nežūrima ir tai niekam nepa-kenkia?

Pagaliau, prisiminkime nepri-klausomybės atgavimo laikų Lietuvos Tarybą, kuri iš tikrųjų tuo metu Lietuvoje ėjo seimo — parlamento pareigas. Ji nematė jokių kliūčių 1919 metais pa-kviesti į savo tarpą Mažosios Lietuvos Tarybos (tos pačios!) atstovus, nors ne tik visa Mažoji Lietuva, bet net ir Klaipėdos kraštas tada dar nebuvo pripa-žintas Lietuvai...

AR TIESA, KAD MLT YRA SPAUDŽIAMA ATSIŠAKYTI NUO ĮJĖIMO Į VLIKĄ

— Tiesiogiu spaudimu to gal dar nebūtų galima pavadinti, bet taip suprastu buvo duota pro-gos... Bet jeigu net ir toks "spaudimas" būtų, praktiškos reikšmės tai negalėtų turėti, ka-dangi finansinės paramos MLT per Vliką yra gavusi apmokėti tik mažai daliai tų išlaidų, kurių teko ML Tarybai padaryti savo veikloje. Ta dalis negalėtų tu-rėti įtakos tokiam ar kitokiam apsisprendimui, jei nuo jos bu-vimo ar nebuvimo tas apsispre-dimas pareitų.

O AR TIESA, KAD BLIOSI TAPTI ARBITRU TARP DVIEJŲ VLIKŲ LYGIŲ DALIŲ, KAI JŲ NUOMONĖS PRIEŠINGOS?

— Mes į Vliką norėtumėm įei-ti bendro darbo dirbti, o ne jo vidaus ginčų tvarkyti. Tie gin-čiai turėtų būti kitomis priemo-nėmis sutvarkyti. Todėl jie ne-turėtų būti ir priežastim, dėl kurios MLT įėjimas į Vliką būtų atidėliojamas.

KAIP MLT ĮSIVAIZDUOJA TINKAMAS DARBO SĄLYGAS VLIKE?

— Tos sąlygos, turbūt, yra tos pačios, MLT atstovui Vli-ke esant ar nesant. Reikia sugebė-ti išimti iš apyvartos klausimus, kurie nuveda į aklą šaligatvį. Tegul jie verčiau pasilieka neiš-spresti, bet tegul jie neklaido dirbti tą, kas yra visai aišku ir būtinai reikalinga. Kai kurie klausimai, žinoma, turi būti kaip nors sutvarkyti. Pavyzdžiui, bendradarbiavimas su diploma-tais. Kils ginčas, atrodo, gero-kai tam trūkdo, o tas bendradar-biavimas yra būtina tinkamo veikimo sąlyga. Tad būtina rei-kia rasti išeitį, kad vyktų ne ginčai, ne nuolatinės derybos, o vienaip ar kitaip sutvarkytas bendradarbiavimas. MLT nėra pasiryžusi mokytį Vliką, kaip jis turi pasiegti. Bet manau ir dabar nesuklysiu sakydamas, kad MLT būtų laiminga, jei jos pilnas įsijungimas į bendrą dar-bą visų Vli-ke dalyvaujančių gru-pių vieningu sutarimu, būtų tei-giamai išspręstas greit, o kiti darbo organizacijos klausimai, kurie nėra pats darbas, būtų su-tvarkyti dar greičiau.

Ar žinai?

KAS UŽIMS EISENHOWERIO VIETĄ

Visi susidomėję klausia, kas užims Eisenhowerio vietą Euro-poje, jeigu jis sugrįš į Ameriką bandyti laimės politikos žaidy-nių lauke. Kalbama apie marša-lą Montgomery ir prancūzų ge-nerolą Juin, bet jie tikrai neuž-ims Eisenhowerio vietos, nes bendru sutarimu, Atlanto armi-jos vado pareigos turi būti ati-duotos amerikiečių generolui.

Keturi nauji didieji amerikie-čiai minimi pasaulio jungtinių karinių pajėgų vado Europoje pareigoms — generolai Bradley, Gruenther, Collins ir Ridgway.

Gen. Bradley antrajame pa-sauliniame kare vadovavo JAV 12 armijai, kuri priklausė Eisen-howerio invazinės pajėgoms. Bradley šiame kare pasirodė ga-bus karo vadas, bet vykdydamas invazijos strategiją, nelabai su-tarė su anglų maršalu Montgo-mery. Bradley vienoje savo kny-goje apie šį karą labai garbina anglų gen. Alexander ir jį vadi-na generolų generolu. Jis sako, kad Montgomery buvęs geras vadas, bet priešgina ir sunkus pasitarimuose.

Bradley gimė Missourio ir da-bar turi 59 metus. Jis nenori bū-ti "Ikes" įpėdiniu, bet JAV ar-mijos jis turi didelį pasitikėjimą ir gali būti parinktas pirmuoju kandidatu Atlanto armijai.

Gen. Gruenther yra 51 metų amžiaus, kilęs iš Nebraskos. Jis būtų tinkamas kandidatas, nes yra gerai susipažinęs su Euro-pos karinėmis problemomis ir yra vienas patikimiausių Eisenho-vero pavaduotojų dabartiniame Atlanto armijos štabe. Gruen-ther yra kuklus, gabus ir kon-struktivus organizatorius, pasi-gėrinai sutaria su Eisenhoweriu. Jis pareiškė, kad vyras, ku-ris užims Eisenhowerio vietą, privalo būti ne per jaunas ir tu-rėti nepaprastą europiečių pasi-tikėjimą ir pagarbą. Jis mano, kad jis pats netiktų šioms pa-reigoms.

Užkulisuose juokaujama, jei-gu pulkas brido lošėjo strate-gija būtų priimtina Atlanto ka-rinei organizacijai, tai Gruen-ther tikrai tiktų vado parei-goms, nes jis esąs vienas ge-riausių brido lošėjų pasaulyje.

Gen. Collins gal mažiausiai mums pažįstamas, Tik 55 metų amžiaus, bet jau visiškai praži-lęs. Gen. Collins yra reto pomėgio kariškis, nes labai domisi muzi-ka ir poezija. Jis yra pirmos rū-šies kovotojas ir be galo draus-mingas. Jo karinė teorija remia-si aviacija. Karštai gindamas aviacijos sumoderninimą, jis tei-gia, kad būsimajame kare lai-mės toji pusė, kurios kariuome-nės transportas ir aprūpinimas bus atliekami lėktuvais.

Apie gen. Ridgway garsas pa-skliido, kai jį paskyrė MacArthu-ro įpėdiniu Korėjoje. Jis gerai sutaria su Trumano administra-cija. Kovos lauko strategijoje drąsus, bet dažnai ir atsargus. Prezidentas Trumanas norėtų paskirti gen. Ridgway Atlanto armijos vadu.

Vakarų Europos įtakingieji labai norėtų matyti Bradley va-du. Trumanas proteguoja Ridg-way. JAV armijos vadovybė siū-lo Bradley, o jei šis atsisakytų, remtų gen. Collins paskyrimą.

Kiekvieną atvejų sutaukinti besivaidijančius europiečius ir pasirušti likiminius kovoms reikia vyro su Saliamono galva ir diplomato bei kariškio su Ei-senhowerio garbe.

ŠVEDŲ SPAUDOS MAGNATŲ GINČAI

Šiomis dienomis Švedijos di-džiosios spaudos leidėjų tarpė kilo piktas ir labai maieškus gin-čas. Torsten Kreuger, spaudos magnatas ir leidėjas Stockholms Tidningen ir Aftonbladet dien-raščių, vieną dieną didžiulėm raidėm pirmuose puslapiuose ap-

kaltino Bonniers giminių, kuri-leidžia kitus du Stockholmo įta-kingus dienraščius Dagens Ny-heter ir Expressen. Esą Karl Otto Bonnier 1940 metų rudenį pasiūlė savo laikraščius Hitle-riui už 6,000,000 dolerių. Pini-gai turėjo būti sumokėti iš anks-to per vieną užsienio banką, o visa Bonnier giminė po to turė-jų iškviči JAV.

Kreuger, kuris paskelbė šį kal-tinimą, sako, kad Bonnier pabū-gęs Hitlerio persekiojimų prieš žydus ir galimo vokiečių kariuo-menės išsikėlimo Švedijoje, nu-sprendė išvengti baisaus likimo šitokia pirdiška kombinacija.

Hitleris šio pasiūlymo atsisā-kęs dėl to, kad kaina buvusi per aukšta ir, antra, išvykę Bonnier į JAV, gautuosius pinigų galė-jų panaudoti propagandai prieš nacius.

Torsten Kreuger savo kaltini-mą remia vienu dokumentu iš 1940 metų vokiečių archyvų, ku-ris pasirašytas tūlo vokiečio Emil Rasche, Vokietijos užsie-lio ministerijos spaudos departa-tamento valdininko.

Patrijotiškąją Švedijos visuo-menės šios žinios labai sukrėtė. Tačiau, Tor Bonnier, kuris dabar valdo tėvo palikimą ir leidžia mi-nėtuosius laikraščius, pareiškė, kad karo metu buvę klijentų, kurie norėjo pirkti iš jų Dagens Nyheter ir Expressen, bet nieka-dar ir nė vienas iš Bonnier gim-i-nės šių laikraščių nemėgino par-duoti ir dar gi kam — Hitleriui.

Padėtį šiek tiek nuramino Švedijos užsienio reikalų minis-terija, kuri patikrinusi apie 30000 dokumentų vokiečių ar-chyvuose, minėto Kreuger do-kumento nerado.

Pikti gandai Stockholme pa-sakoją, kad visa šita istorija iš-kilo po to, kai Bonnier dienraš-čiai pradėjo skleisti žinias, kad Torsten Kreuger iki 1943 metų vedęs pro nacišką politiką savo laikraščiuose, o dabar noris juos parduoti švedų darbininkų or-ganizacijoms, kurios esančios pa-raudonavusios. Tada Kreuger iš-traukęs užmirštas žinias apie Bonnier giminės biznį su Hitle-riu.

Iš tikrųjų, tiesą surasti šia-me viešame ginče bus sunku. Oficialios įstaigos kaltinimą tvir-tinančių dokumentų nesurado. Tariamasis kaltininkas Karl Ot-to Bonnier, kuris šį biznį norėjo padaryti, 1941 m. mirė.

J. Stip.

St. Valdamietis

16-TOJI VASARIO 17 TAUTŲ TARPE

Vokietija. Varel netoli Olden-burgo, prieš 3 metus IRO įsteig-ta D.P. senelių prieglauda, da-bartinio metu globoja arti 1000 asm. Jų tarpe 17 tautybių. Čia, lyg paskendę svetimųjų jūroje, gyvena 86 lietuviai, senukai bei ligoniai.

Lietuvių senelių gyvenimas buvo apmirus, bet pastaruoju laiku sukruto ir pradėjo pasi-reikšti. Šiais metais čia buvo su-ruoštas 34 metų Lietuvos nepri-klausomybės paskelbimo minėji-mas. Minėjimas įvyko 17 vasa-rio. Pamaldas laikė ir pamokslą pasakė Wehnen liet. stovk. kleb. kun. Aug. Steigvila. Iškilmingan posėdin atsilankė stovyklos va-dovybė, Verel evang. klebonas su ponia, p. Maas, laikraščio "Der Gemeinnussige" redakto-rius p. Knopf, tautin. komit. pir-mininkas ir daug svečių. Minė-jimą pravedė lietuvių apyl. v-bos pirmininkas Sarpalius. Minėji-mas užsitęsė arti dvejų valandų, užbaigtas Lietuvos himnu. Ma-lono pažymėti, kad Lietuvos himno pokštėlė, kaip Vasario 16-os dovana, atsiuntė Vyt. Bra-niulis iš Clevelando. Salė buvo išpušta didėlem lietuvių ir vo-kiečių vėliavom, o ant prezidiu-mo stalo buvo mažos vėliavėlės mūsų kaimynų: estų, latvių, len-kų ir ukrainiečių. Po minėjimo garbės svečiai ir taut. grupių atstovai buvo pakviesti liet. skai-tyklon pasirašyti garbės svečių knygon. Svečiai apžiūrėjo rank-darbius, liet. pinigų rinkinį, pla-katus ir kt. Ponioms įteikta lie-tuviškų raštų juostelės.

Vakare, kun. Steigvila parodė Lietuvos vaizdus, susidedančius iš 3 dalių — istorinė Lietuva, nepriklausomybės laikai ir mūsų kultūra. Žiūrovų buvo virš 300. Vietos vokiečių laikraštis "Der Gemeinnussige" supažindino vokiečių visuomenę su Lietuvos istorija, pažymėdamas, kad Lie-tuvos valstybė buvo nuo Balti-jos iki Juodosios jūros, spaudos draudimo laikus, Hitlerio su Sta-linu susitarimą ir pastangas at-gauti pavergtai tėvynei laisvę.

Nepriklausomybės šventės pro-ga per 40 senelių savanoriškai pasizadėjo mokėti kiekvieną mė-nesį, iš labai kuklių gaunamų 7,50 DM. kišenpinigių po 50 pf., nors Kr. V-ba visus čia gyve-nančius senukus nuo solidarumo mokesčio yra atleidusi.

TUOJ ĮSIGYK ŠIAS KNYGAS!

Altoriai šešėly	Mykolaitis - Putinas	\$4.00	Princas ir elgeta	Mark Twain	1.20
Anglų kalbos gramatika	J. Kukanauza	2.00	Pirmas rūpestis	Jurgis Jankus	2.00
Balutis	J. J. Bažiūno leidinys	1.50	Pragaro poįvaistės	V. Alantas	3.50
Dulkės raudonam saulei	V. Ramonas	3.00	Partizanai už gelež. uždangos	Daumantas	2.50
Darius ir Girėnas	Jurgėla	1.50	Ramybė man	J. Kėkštas	0.80
Debesys plaukia pažemiu	A. Baronas	2.50	Raguvos malūnininkas	V. Tamulaitis	0.25
Gintaro pasakos	Teta Rūta	0.35	Sudiev, kvietkeli	Pulgis Andriusis	1.50
Kazimieras Sapieha	B. Sruoga	2.50	San Michael knyga	Axel Munthe	2.50
Kuprellis	Ignas Seinius	2.00	Šventieji akmenys	Faustas Kirša	2.00
Lietuviškos pasakos	J. Balys	2.50	Tėvų pasakos	A. Giedrius	1.90
Mėnuo vadinamas medaus	N. Mazalaitis	2.50	Tautosaka apie dangų	J. Balys	0.60
Meškiukas Rudnosukas	Vytė Nemunėlis	2.00	Tautosakos Lobynas	J. Balys	3.00
Motulė paviliojo	Izdydny Pelėda	0.60	Vienėri metai ir viena savaitė	B. Gaidžiūnas	1.50
Nemunas	St. Kolupaila	2.00	Valentina	A. Valčiulaitis	2.00
Our Country Lithuania	V. Augustinas	5.00	ir daug kitų		

Visos knygos siunčiamos paštu. Užsakant pi-nigus siųskite:

DIRVA,
6820 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio

200,000

TOLIMO PASIKALBĖJIMO

ŠAUKIMŲ PER DIENĄ

Ohio Bell klientai skambina daugiau kaip 200,000 kartų tolimą pasikalbėjimą... tris kartus dau-giau kaip 1941!

Nuo nuosirdaus pasikalbėjimo telefonu, nuo jūsų krautuvininko iki svarbios žinios, kuri greitina gynybą... Ohio Bell aptarnauja daugiau tolimų pasikalbėjimų, kaip bet kada ankščiau... dau-giau ir vietos skambinimų.

Pinigai, medžiagos ir žmonės yra reikalingi jums patarnauti. Todėl mes dirbam be atvangos... pri-imdami daugiau tarnautojų ir leisdami pinigų naujiems įtaisymams... daugiau kaip \$1,000,000 per savaitę šiais metais.

THE OHIO BELL TELEPHONE COMPANY

Lietuviškas raštas po svetimu stogu

Padėk Lietuvį Bibliografiniam Archyviui Šveicarijoje

Kai mes žvelgiame į neitę tremties kelią, mes jame matome ne vien tik kieto vargo pėdsakus, bet ir tautinės kultūros laimėjimus. Juk anoms dienoms, mūsų tautiečiai, išsibarstę Vakarų Europos kraštuose, buvo sukūrę daug kultūrinių židinių, kurių likvidavimas būtų būtų grėmė mūsų sieloms, stiprino mūsų dvasią, skatino kietam vargė nepalūžti. Tiesa, tie lietuviškieji židiniai greitai užgeso. Vieni dėl kietų ir permainingų gyvenimo sąlygų. Kitus užliejo sukilusios emigracinės bangos. Tačiau, anuo metu pasiekti kultūriniai laimėjimai mūsų tremties istorijos lapuose visada pasiliks...

Prie anų dienų tautinės kultūros židinių priklauso ir Lietuvos Bibliografinis Archyvas. Jis susikūrė ir pradėjo veikti tada, kai Vakarų Vokietijoje buvo pradėta gausiau spausdinti lietuviškieji raštai. Archyvas susikūrė Berne, Šveicarijoje, kur buvo pastovinės gyvenimo sąlygos. Lietuviškasis raštas, susiradęs prieglobstį karo audrų nepalietam krašte, buvo apsaugotas nuo permainingų gyvenimo sąlygų, kad netrukdomas galėtų vykdyti užsimoję darbą.

Lietuvių Bibliografinis Archyvas susikūrė 1946 metų vasarą, tačiau tokio židinio kūrimo idėja gimė pirmąsias Antrojo Pasaulinio karo metais. Dr. Jur. Albertas Gerutis, Archyvo sumanytojas ir kūrėjas, sako, kad ši institucija atsiradusi kaip paseka anų karo metų įvykių.

Karui prasidėjus ir raudonajam slibinui pavergus Lietuvą, buvo pradėta diplomatinė ir propagandinė kova dėl Tėvynės išlaisvinimo. Tos kovos centru tada buvo Bernas, neutraliosios Šveicarijos sostinė, kur gyveno būrelis Lietuvos Diplomatinės Tarnybos, mokslo, kultūros ir spaudos darbuotojų. Tada buvo labai skaudžiai pajusta dokumentacinės medžiagos apie Lietuvą — svarbiausios propagandinės kovos priemonės — trūkumas.

Pasigęsta lietuviškų raštų, žymenės mūsų raštų bibliotekos. Buvo apgailestauta, kad nepriklausomo gyvenimo metais, mūsų užsienio kultūrinės propagandos reikalų tvarkytojai Vakarų Europoje nesukūrė nė vienos lietuviškųjų raštų bibliotekos. Užtat, kai Vakarų Vokietijos vietovėse susitelkę mūsų tremtiniai suskato spausdinti lietuviškus raštus, tada ir buvo užsiamota sukurti Lietuvos Bibliografinį Archyvą, kuriame būtų sutelkta bent naujai pasirodę įvairūs mūsų leidiniai, be to, pagal išgales norėta ten sutelkti ir seniau išleistus lietuviškus raštus.

Archyvas padėjo darbą 1946 metų rudenį. Darbo pradžia buvo sunki. Daugiausia lietuviškų raštų tada spausdinta Vakarų Vokietijoje, bet ji karo audrų ir žonos suskaldyta, su užsieniais neturėjo pašto susisiekti. Archyvo kūrėjui Dr. A. Geruciui, teko įieškoti raštų rinkėjų — talkininkų. Pirmuoju Archyvo talkininku V. Vokietijoje buvo Balys Gaidžiūnas. Vėliau Dr. Geruciui talkininkavo: Aleksandras Ružanovas, Lietuvos Tremtinių Bibliografinės Tarnybos kūrėjas Memmingene, amerikiečių zonoje, Kazys Kemežys britų zonoje ir Vytautas A. Braziulis Ravensburge, prancūzų zonoje, (kuriam, atliekant dar ir kitokius su Archyvu susijusius uždavinius, buvo suteiktas vyriausiojo įgaliotinio Vakarų Vokietijos titulas). Australijoje talkininko pareigas skėmingai ėjo Česlovas Grincevičius.

Archyvo svarbiausi talkin-

VYTAUTAS BRAZIULIS

kai — raštų tiekėjai buvo mūsų tremties knygų leidyklos, laikraščių bei žurnalų redakcijos, kurios savo raštų po 2 egzempliorius, su mažomis išimtimis, davė nemokamai. Bet, kaip jau minėta, Vakarų Vokietija su užsieniu neturėjo pašto ryšių. Archyviui surinktus raštus reikėjo nugabenti į Šveicarijos pusę "knygnešiams". Šitą darbą gražiai atliko prof. Dr. Pranas Petrė, anuo metu gyvenęs Konstanzos mieste, prie Šveicarijos sienos. Jis, vadovaudamas Caritas Lithuania, turėjo nuolatinę vizą sienai pereiti, tad, be savo tiesioginių pareigų, atliko ir savotišką "knygnešio" pareigą. Dr. P. Petrė tas pareigas garbingai ėjo iki savo ankstyvos mirties (jis mirė 1948 m. spalio mėn. 13 d.). Per jo rankas į Šveicarijos pusę perėjo dauguma Archyviui surinktų raštų.

Kituose Vakarų Europos kraštuose spausdinamų lietuviškų raštų telkimas Archyviui nesudarė sunkumų, nes, veikiant normaliam pašto susisiekimui, be jokių kliudymų tie raštai pasiekdavo savo paskirtį.

Pradžioje Archyvas rinko tik naujai spausdinamus leidinius — knygas, brošiūras, laikraščius, žurnalus ir kitokius platesnės visuomeninės reikšmės turinčius spausdinius. Pagal išgales rinko ankščiau išleistus raštus, o taip pat ir leidinius apie Lietuvą kitomis kalbomis. Vėliau buvo atkreiptas dėmesys į antikvarinius leidinius, kurių, pajudinus apgrautos Vakarų Europos senus knygynus, buvo užtiknama labai įdomių ir retų lituanistinių leidinių, net iš XV-to šimtmečio.

Vakarų Europos kraštuose pradėjus likviduoti tremtinių organizacijoms, į Archyvą suplaukė ir grynai archyvinės medžiagos: organizacijų bylos, rankraščiai, laiški, parengimų planai bei programos ir kitokių dalykų. Tačiau Archyvo pagrindą sudaro knygos ir periodiniai leidiniai.

Per penkerius veiklos metus Archyvas sutelkė apie 2500 tomių knygų bei brošiūrų ir apie 250 periodikos (laikraščių ir žurnalų) kompleksus.

Archyvas yra vienintelė vieta Vakarų Europoje, kur yra sutelkta veik visų Vakarų Vokietijos, Prancūzijos, Anglijos, Šveicarijos, Austrijos, Danijos, Belgijos, Austrijos, Šveicarijos ir Italijos lietuvių tremtinių leidinių. Jo lentynose yra pilni lietuviškų raštų rinkiniai ir iš kitų kontinentų kaip: Kanados, Pietų Amerikos ir Australijos.

Kiek blogiau yra su Jungtinių Amerikos Valstijų lietuviškų raštų rinkiniu. Iš šio krašto, kur paskutiniu laiku išleidžiama daugiausia lietuviškų knygų, Archyvą pasiekia, palyginamai, gana mažas kiekis. Tvarkingai visus savo leidinius siuntinėja tik vienintelis "Gabijs" leidykla.

Kitos leidyklos į Archyvą kreipiasi pasilieka "kurčios", mažai kai padeda ir joms kartotinių laiškių rašymas... Tad, J. A. Valstybių lietuviškų raštų rinkinio esama gana stambių "spragų", kurioms užpildyti dėdamos visos įmanomos pastangos. Žymios spragos atsirado ypač emigracinio judėjimo pereinamojo metu, kuris gerokai buvo sutrukdęs visą Archyvo darbą. Tuo laiku buvo nutrukę ryšiai ne tik su besilikviduojančiomis ar užjūrinėmis kraštus išsikeliančiomis leidyklomis, bet ir su nuosirdžiausiais Archyvo talkininkais. Reikėjo nemažai laiko kiti pavyko atstatyti nutrukusius ryšius arba naujus užmegti. Bet tuo laiku atsiradusios "spragos" leidinių rinkiniuose, ypač J.A.V. lietuvių leidiniuose,

nesiduoda lengvai užtaisomos. Šio krašto knygų leidyklos turėtų atkreipti daugiau dėmesio į Archyvo dirbamą darbą ir jam, be kartotinių raginimų, siųsti visus savo leidinius, išleistus nuo Antrojo Pasaulinio karo pradžios iki šių dienų.

Archyvas galėjo dirbti savo darbą ir pasiekti gražių laimėjimų tik sutelktų jėgų dėka. Archyvo savo raštams rėmė mūsų knygų leidyklos ir laikraščių redakcijos. Piniginiai Archyvą parėmė ALT, Caritas, VLIKo VT-bos Lietuvių Kultūros Tarnyba ir Lietuvių Išlaikymo Tarnyba, ji parėmė ir žinomas JAV lietuvių veikėjas bei spaudos darbų rėmėjas Juozas J. Bačiūnas. Žymia darbo našta nešė buvę ir dabar esą Archyvo talkininkai. Bet sunkiausia darba našta ant savo pečių pakėlė Archyvo iniciatorius, kūrėjas ir jojo vadovas, Dr. Albertas Gerutis. Jis tą darbą dirba su dideliu pasiuntimu jam skirdamas ne tik visas nuo tarnybos atliekamas valandas, į tą darbą įdėjęs ne vieną sunkiai uždirbtą franką. Jo gražus idealizmas įpareigoja ir skatina kiekvieną lietuviškojo rašto mėltoją jo dirbamą darbą paremti: leidiniais, lėšomis ir moraliai.

Juk jis dirba ne sau, bet Lietuvos reikalui. Pravartu žinoti, kad Archyvo rinkinių vienas kompleksas yra skiriamas atsikūrusios Lietuvos Mokslo Akademijos arba Universiteto centrinei bibliotekai, kaip tremtinių gyvenimo ir darbų vertingą dokumentaciją. Kitas rinkinio kompleksas numatomas visiems laikams įšaldyti Šveicarijoje, kad juo galėtų naudotis mūsų jaunimas, studijuojas Vakarų Europos mokslo židinuose, o taip pat ir svetimauciai, kurie studijų tikslais domisi Lietuva bei josios problemomis. Archyvo rinkiniai jau dabar turi didelę kultūrinę vertę.

Archyvo vadovybė, be tiesioginio savo darbo — rinkimo lietuviškų raštų, — kiek teko patirti, siekia dar ir kitokių uždavinių. Iš turimų "tribletų" baigia komplektuoti Kilnojamo Biblioteką Šveicarijos, ir pagal galimybes, kitų Vakarų Europos kraštų lie-

tuvams. Be to, numato suruošti lietuvių tremtinių knygų parodą. Archyvo vadovybė kviečia ir prašo visus senesnes kartos tautiečius patikrinti savo knygų lentynas bei palėpes ir visus raštus, kurių nebe naudoja, perleisti Archyviui. Archyvo vadovybė mano, kad pas senosios kartos lietuvių amerikiečius randasi labai daug knygų, kurios, kaip nebereikalingos tik užima vietą, o Archyviui jos gali būti vertingos.

Malonu pažymėti, kad Archyvas tarp savo nuosirdžių rėmėjų — talkininkų jau turi rėmėjų iš senesnės kartos tautiečių tarpo. Tokiais talkininkais yra: Mykolas Kasparaitis iš Racine, Wisconsin valstybės. Tėvynės Mėlėtojų Draugijos vardu Archyvui paaukojo po 2 egzempl. visų tos draugijos turimų knygų (jų tarpe pilnas rinkinis Vinco Kudirkos raštų); Juozas Urbaitis ir Jonas Brazauskas, abu senesnės kartos Clevelando lie-

tuvams. Be to, numato suruošti lietuvių tremtinių knygų parodą. Archyvo vadovybė kviečia ir prašo visus senesnes kartos tautiečius patikrinti savo knygų lentynas bei palėpes ir visus raštus, kurių nebe naudoja, perleisti Archyviui. Archyvo vadovybė mano, kad pas senosios kartos lietuvių amerikiečius randasi labai daug knygų, kurios, kaip nebereikalingos tik užima vietą, o Archyviui jos gali būti vertingos.

senesnės kartos Clevelando lie-

500 Naujų skaitytojų

Trečioji Dirvos talka

Nuo 1952 metų kovo mėn. 1 dienos iki 1952 metų birželio mėn. 15 dienos skelbiama trečioji Dirvos talka.

Į talką kviečiami visi mūsų talkininkai, dabartiniai skaitytojai ir Dirvos draugai. Bendromis pastangomis mes turime sutelkti 500 naujų skaitytojų, kurie dar Dirvos, dėl vienokių ar kitokių priežasčių, neskaito.

Mes visus talkininkus prašome atkreipti ypatingą dėmesį į tas šeimas, kurios turi vaikų. Dirva leidžia mėnesinį, gražiai tvarkomą, 16 didelių puslapių "Tėviškėlę", kuri visiems Dirvos skaitytojams duodama nemokamai. Tai vienintelis vaikų laikraštis, spausdinamas tokiu tiražu ir paskleidžiamas po viso pasaulio lietuvių šeimas. Mūsų tikslas "Tėviškėlę" dažinti, tenkinti tėvų ir vaikų norus. Jei mes padidinsime Dirvos skaitytojų šeimą, susidarys sąlygos dažniau ir "Tėviškėlę" leisti. Tat į šią talką turi įsijungti ir jaunieji, jei jie nori dažniau savo laikraštį skaityti.

Dirva pradėjo aktyviai telkti geriausius bendradarbius, gyvenančius įvairiausiose pasaulio kraštuose. Kiekvienam numery jū matot naujas pavardes. Bendra talka padidinę prenumeratorių skaičių Jūs įgalinsit mūsų tuo laiku ir toliau eiti ir laikraštį padaryti toki, kokio kiekvienas lietuvis trokšta.

Dirvos talkai pasibaigus, trys daugiausia naujų skaitytojų surinkę talkininkai, gaus premijas.

VARDAI

Din-dan, din-dan plaukia varpo aidai
Nuo kalnų — iš toli.
Vakarinėj maldoj glaudės pušys kadais
Ir berželiai žali.

Vakarinėj maldoj klupo keliai abu —
Po dangum, po savu.

Nuo kalnų svetimų plaukia varpo din-dan...
Nuo uolėnų pilkų —
O tik tu širdyje, o tik Tavo vardan

Vargo žiedus renku.
Vakarinėj maldoj pasiguosti skubu
Po dangum ne savu.

1945. VII.21

NE TAVO

Pakelių sodai baltai pražydę,
Pakelių sodus žiedų žiedai —
Svetimas grožis liūdina širdį —
Tėviškės sodo nesuradai.

Ne tavo slėniai, ne tavo sodai,
Ne tau linguoja baltas šakas,
Ne tau jų vaisiaus pribirs aruodai —
Kas tavo sodą rašys, vai kas?

Pakelių sodus balti vainikai —
Grazu, lyg rojus kvapiam sapne —
Krūtinėj skausmas nubudęs tyko —
Žiedai ne tavo — ir žemė ne.

1946. IV.27

(Iš O. B. Audronės rinkinio "Beržų Pasakos")

tuvams. Be to, numato suruošti lietuvių tremtinių knygų parodą.

Archyvo vadovybė kviečia ir prašo visus senesnes kartos tautiečius patikrinti savo knygų lentynas bei palėpes ir visus raštus, kurių nebe naudoja, perleisti Archyviui. Archyvo vadovybė mano, kad pas senosios kartos lietuvių amerikiečius randasi labai daug knygų, kurios, kaip nebereikalingos tik užima vietą, o Archyviui jos gali būti vertingos.

Malonu pažymėti, kad Archyvas tarp savo nuosirdžių rėmėjų — talkininkų jau turi rėmėjų iš senesnės kartos tautiečių tarpo. Tokiais talkininkais yra: Mykolas Kasparaitis iš Racine, Wisconsin valstybės. Tėvynės Mėlėtojų Draugijos vardu Archyvui paaukojo po 2 egzempl. visų tos draugijos turimų knygų (jų tarpe pilnas rinkinis Vinco Kudirkos raštų); Juozas Urbaitis ir Jonas Brazauskas, abu senesnės kartos Clevelando lie-

tuvams. Be to, numato suruošti lietuvių tremtinių knygų parodą. Archyvo vadovybė kviečia ir prašo visus senesnes kartos tautiečius patikrinti savo knygų lentynas bei palėpes ir visus raštus, kurių nebe naudoja, perleisti Archyviui. Archyvo vadovybė mano, kad pas senosios kartos lietuvių amerikiečius randasi labai daug knygų, kurios, kaip nebereikalingos tik užima vietą, o Archyviui jos gali būti vertingos.

senesnės kartos Clevelando lie-

Prieš 30 metų

E. Skujenieko literatūrinio darbo sukaktis

Dar prieš pirmąjį pasaulinį karą, Pasvalys su apylinkėmis, kaip savo antrąjį tėvynę ir vienu vienu iš šviesiausių Lietuvos kampelių. Ūkininkai gyvenę no pasiturinčiai, jaunimas siekė mokslo. Nemint tokių garsių vardų, kaip broliai Vileišiai, P. Avizonis, kurie buvo žinomi visoje Lietuvoje, daug tuometinio jaunimo mokėsi aukštesnėse ir aukštosiose carinės Rusijos mokyklose. Broliai Tonkūnai, Pačiokas, Šivickas, Mulevičius, Kazėnas, Čeponis, Kazilevičius, Navakas, Lekūnas, Vadopalai — tai vis tuometiniai studentai. O kiek buvo gimnazistų, klierikų ir k. Prisimenu pirmąjį Joniškėlio apskrities tarybos suvažiavimą Linkuvoje 1918 m. lapkričio m. Visi valsciai, pagal parapijų riktą, į šį suvažiavimą atsuntę po 7 atstovus. Pasvalio valscius atsiuntė savo 7 atstovus, visus diplomatus, su aukštuoju mokslu. Iš to galima spręsti, kokia švietimo buvo toji apylinkė. Vasaros atostogų metu Pasvalys ir apylinkiniai miesteliai mirgėdavo studentų ir aukštųjų mokyklų mokinių uniformomis.

Švietėsi ir kaimo jaunimas, padedamas savo besimokinančių brolių, giminių ar kaimynų. Jau anais, prieškariniais laikais, Pasvalyje buvo įkurta apolitinė, kultūrinė jaunimo draugija "Vaišas". Vokiečių okupacijos metu draugijos veikimas buvo kiek apmėres, bet tuo po karo draugija atgijo ir gan plačiai veikė. 1919-1923 metais, gyvenant Pasvalyje, teko ir rašančiam šias eilutes toje draugijoje aktyviai dalyvauti.

Čia turėjau progos pažinti jauną pradžios mokyklos mokytoją, kalbantį lietuviškai, su mažu latvišku akcentu, Emilį Skujenieką. Daug teko su Emiliu kartu dirbti "Vairo" draugijoje ir net buvom bandę leisti savo laikraštėlį. Jau tais laikais Em. Sk. pradėjo reikštis kaip gabus rašytojas. Pirmieji jo darbai tilpo "Lietuvos ūkininke" 1922 m. vasario mėn. Taigi šmet sukan-ka 30 metų Em. Sk. literatūrinio darbo. O per tą laiką jis yra išvargęs platų lietuvių — latvių susiartinimo darbo barą. Nors Em. Sk. save laiko latviu, bet dėl jo plačios lietuvių literatūros populiarizacijos latvių skaitančiosios visuomenės ir latvių rašytojų bei menininkų sluoksniuose, ji tenka laikyti tiek latvių, tiek lietuvių rašytoju. Tą jau prieš 13 metų įvertino lietuvių rašytojai, 1939 metais pakvičdami jį savo tarpan — Lietuvių Rašytojų Draugijos nariu.

Emilis Skujeniekas gimęs Bauskės m., Latvijoje, 1903 m. birželio mėn. 26 d. ir ten ėjo mokslus. Jo tėvams persikėlus gyventi į Lietuvą, netoli Pasvalio, Emilis išmoko gerai lietuviškai ir šios šviesios apylin-

kės veikiamas pamėgo Lietuvą, kaip savo antrąjį tėvynę ir visomis galimomis stengėsi artinti šias dvi brolių tautas. Atvykęs į Lietuvą, čia tiesiog iš mokyklos suolo buvo paskirtas pradžios mokyklos mokytoju, kur gerai susipažino su Lietuvos kaimu ir soje Lietuvoje, daug tuometinio jaunimo mokėsi aukštesnėse ir aukštosiose carinės Rusijos mokyklose. Broliai Tonkūnai, Pačiokas, Šivickas, Mulevičius, Kazėnas, Čeponis, Kazilevičius, Navakas, Lekūnas, Vadopalai — tai vis tuometiniai studentai. O kiek buvo gimnazistų, klierikų ir k. Prisimenu pirmąjį Joniškėlio apskrities tarybos suvažiavimą Linkuvoje 1918 m. lapkričio m. Visi valsciai, pagal parapijų riktą, į šį suvažiavimą atsuntę po 7 atstovus. Pasvalio valscius atsiuntė savo 7 atstovus, visus diplomatus, su aukštuoju mokslu. Iš to galima spręsti, kokia švietimo buvo toji apylinkė. Vasaros atostogų metu Pasvalys ir apylinkiniai miesteliai mirgėdavo studentų ir aukštųjų mokyklų mokinių uniformomis.

Švietėsi ir kaimo jaunimas, padedamas savo besimokinančių brolių, giminių ar kaimynų. Jau anais, prieškariniais laikais, Pasvalyje buvo įkurta apolitinė, kultūrinė jaunimo draugija "Vaišas". Vokiečių okupacijos metu draugijos veikimas buvo kiek apmėres, bet tuo po karo draugija atgijo ir gan plačiai veikė. 1919-1923 metais, gyvenant Pasvalyje, teko ir rašančiam šias eilutes toje draugijoje aktyviai dalyvauti.

Čia turėjau progos pažinti jauną pradžios mokyklos mokytoją, kalbantį lietuviškai, su mažu latvišku akcentu, Emilį Skujenieką. Daug teko su Emiliu kartu dirbti "Vairo" draugijoje ir net buvom bandę leisti savo laikraštėlį. Jau tais laikais Em. Sk. pradėjo reikštis kaip gabus rašytojas. Pirmieji jo darbai tilpo "Lietuvos ūkininke" 1922 m. vasario mėn. Taigi šmet sukan-ka 30 metų Em. Sk. literatūrinio darbo. O per tą laiką jis yra išvargęs platų lietuvių — latvių susiartinimo darbo barą. Nors Em. Sk. save laiko latviu, bet dėl jo plačios lietuvių literatūros populiarizacijos latvių skaitančiosios visuomenės ir latvių rašytojų bei menininkų sluoksniuose, ji tenka laikyti tiek latvių, tiek lietuvių rašytoju. Tą jau prieš 13 metų įvertino lietuvių rašytojai, 1939 metais pakvičdami jį savo tarpan — Lietuvių Rašytojų Draugijos nariu.

Emilis Skujeniekas gimęs Bauskės m., Latvijoje, 1903 m. birželio mėn. 26 d. ir ten ėjo mokslus. Jo tėvams persikėlus gyventi į Lietuvą, netoli Pasvalio, Emilis išmoko gerai lietuviškai ir šios šviesios apylin-

kės veikiamas pamėgo Lietuvą, kaip savo antrąjį tėvynę ir visomis galimomis stengėsi artinti šias dvi brolių tautas. Atvykęs į Lietuvą, čia tiesiog iš mokyklos suolo buvo paskirtas pradžios mokyklos mokytoju, kur gerai susipažino su Lietuvos kaimu ir soje Lietuvoje, daug tuometinio jaunimo mokėsi aukštesnėse ir aukštosiose carinės Rusijos mokyklose. Broliai Tonkūnai, Pačiokas, Šivickas, Mulevičius, Kazėnas, Čeponis, Kazilevičius, Navakas, Lekūnas, Vadopalai — tai vis tuometiniai studentai. O kiek buvo gimnazistų, klierikų ir k. Prisimenu pirmąjį Joniškėlio apskrities tarybos suvažiavimą Linkuvoje 1918 m. lapkričio m. Visi valsciai, pagal parapijų riktą, į šį suvažiavimą atsuntę po 7 atstovus. Pasvalio valscius atsiuntė savo 7 atstovus, visus diplomatus, su aukštuoju mokslu. Iš to galima spręsti, kokia švietimo buvo toji apylinkė. Vasaros atostogų metu Pasvalys ir apylinkiniai miesteliai mirgėdavo studentų ir aukštųjų mokyklų mokinių uniformomis.

Švietėsi ir kaimo jaunimas, padedamas savo besimokinančių brolių, giminių ar kaimynų. Jau anais, prieškariniais laikais, Pasvalyje buvo įkurta apolitinė, kultūrinė jaunimo draugija "Vaišas". Vokiečių okupacijos metu draugijos veikimas buvo kiek apmėres, bet tuo po karo draugija atgijo ir gan plačiai veikė. 1919-1923 metais, gyvenant Pasvalyje, teko ir rašančiam šias eilutes toje draugijoje aktyviai dalyvauti.

Čia turėjau progos pažinti jauną pradžios mokyklos mokytoją, kalbantį lietuviškai, su mažu latvišku akcentu, Emilį Skujenieką. Daug teko su Emiliu kartu dirbti "Vairo" draugijoje ir net buvom bandę leisti savo laikraštėlį. Jau tais laikais Em. Sk. pradėjo reikštis kaip gabus rašytojas. Pirmieji jo darbai tilpo "Lietuvos ūkininke" 1922 m. vasario mėn. Taigi šmet sukan-ka 30 metų Em. Sk. literatūrinio darbo. O per tą laiką jis yra išvargęs platų lietuvių — latvių susiartinimo darbo barą. Nors Em. Sk. save laiko latviu, bet dėl jo plačios lietuvių literatūros populiarizacijos latvių skaitančiosios visuomenės ir latvių rašytojų bei menininkų sluoksniuose, ji tenka laikyti tiek latvių, tiek lietuvių rašytoju. Tą jau prieš 13 metų įvertino lietuvių rašytojai, 1939 metais pakvičdami jį savo tarpan — Lietuvių Rašytojų Draugijos nariu.

Emilis Skujeniekas gimęs Bauskės m., Latvijoje, 1903 m. birželio mėn. 26 d. ir ten ėjo mokslus. Jo tėvams persikėlus gyventi į Lietuvą, netoli Pasvalio, Emilis išmoko gerai lietuviškai ir šios šviesios apylin-

kės veikiamas pamėgo Lietuvą, kaip savo antrąjį tėvynę ir visomis galimomis stengėsi artinti šias dvi brolių tautas. Atvykęs į Lietuvą, čia tiesiog iš mokyklos suolo buvo paskirtas pradžios mokyklos mokytoju, kur gerai susipažino su Lietuvos kaimu ir soje Lietuvoje, daug tuometinio jaunimo mokėsi aukštesnėse ir aukštosiose carinės Rusijos mokyklose. Broliai Tonkūnai, Pačiokas, Šivickas, Mulevičius, Kazėnas, Čeponis, Kazilevičius, Navakas, Lekūnas, Vadopalai — tai vis tuometiniai studentai. O kiek buvo gimnazistų, klierikų ir k. Prisimenu pirmąjį Joniškėlio apskrities tarybos suvažiavimą Linkuvoje 1918 m. lapkričio m. Visi valsciai, pagal parapijų riktą, į šį suvažiavimą atsuntę po 7 atstovus. Pasvalio valscius atsiuntė savo 7 atstovus, visus diplomatus, su aukštuoju mokslu. Iš to galima spręsti, kokia švietimo buvo toji apylinkė. Vasaros atostogų metu Pasvalys ir apylinkiniai miesteliai mirgėdavo studentų ir aukštųjų mokyklų mokinių uniformomis.

Švietėsi ir kaimo jaunimas, padedamas savo besimokinančių brolių, giminių ar kaimynų. Jau anais, prieškariniais laikais, Pasvalyje buvo įkurta apolitinė, kultūrinė jaunimo draugija "Vaišas". Vokiečių okupacijos metu draugijos veikimas buvo kiek apmėres, bet tuo po karo draugija atgijo ir gan plačiai veikė. 1919-1923 metais, gyvenant Pasvalyje, teko ir rašančiam šias eilutes toje draugijoje aktyviai dalyvauti.

Čia turėjau progos pažinti jauną pradžios mokyklos mokytoją, kalbantį lietuviškai, su mažu latvišku akcentu, Emilį Skujenieką. Daug teko su Emiliu kartu dirbti "Vairo" draugijoje ir net buvom bandę leisti savo laikraštėlį. Jau tais laikais Em. Sk. pradėjo reikštis kaip gabus rašytojas. Pirmieji jo darbai tilpo "Lietuvos ūkininke" 1922 m. vasario mėn. Taigi šmet sukan-ka 30 metų Em. Sk. literatūrinio darbo. O per tą laiką jis yra išvargęs platų lietuvių — latvių susiartinimo darbo barą. Nors Em. Sk. save laiko latviu, bet dėl jo plačios lietuvių literatūros populiarizacijos latvių skaitančiosios visuomenės ir latvių rašytojų bei menininkų sluoksniuose, ji tenka laikyti tiek latvių, tiek lietuvių rašytoju. Tą jau prieš 13 metų įvertino lietuvių rašytojai, 1939 metais pakvičdami jį savo tarpan — Lietuvių Rašytojų Draugijos nariu.

Emilis Skujeniekas gimęs Bauskės m., Latvijoje, 1903 m. birželio mėn. 26 d. ir ten ėjo mokslus. Jo tėvams persikėlus gyventi į Lietuvą, netoli Pasvalio, Emilis išmoko gerai lietuviškai ir šios šviesios apylin-

kės veikiamas pamėgo Lietuvą, kaip savo antrąjį tėvynę ir visomis galimomis stengėsi artinti šias dvi brolių tautas. Atvykęs į Lietuvą, čia tiesiog iš mokyklos suolo buvo paskirtas pradžios mokyklos mokytoju, kur gerai susipažino su Lietuvos kaimu ir soje Lietuvoje, daug tuometinio jaunimo mokėsi aukštesnėse ir aukštosiose carinės Rusijos mokyklose. Broliai Tonkūnai, Pačiokas, Šivickas, Mulevičius, Kazėnas, Čeponis, Kazilevičius, Navakas, Lekūnas, Vadopalai — tai vis tuometiniai studentai. O kiek buvo gimnazistų, klierikų ir k. Prisimenu pirmąjį Joniškėlio apskrities tarybos suvažiavimą Linkuvoje 1918 m. lapkričio m. Visi valsciai, pagal parapijų riktą, į šį suvažiavimą atsuntę po 7 atstovus. Pasvalio valscius atsiuntė savo 7 atstovus, visus diplomatus, su aukštuoju mokslu. Iš to galima spręsti, kokia švietimo buvo toji apylinkė. Vasaros atostogų metu Pasvalys ir apylinkiniai miesteliai mirgėdavo studentų ir aukštųjų mokyklų mokinių uniformomis.

Švietėsi ir kaimo jaunimas, padedamas savo besimokinančių brolių, giminių ar kaimynų. Jau anais, prieškariniais laikais, Pasvalyje buvo įkurta apolitinė, kultūrinė jaunimo draugija "Vaišas". Vokiečių okupacijos metu draugijos veikimas buvo kiek apmėres, bet tuo po karo draugija atgijo ir gan plačiai veikė. 1919-1923 metais, gyvenant Pasvalyje, teko ir rašančiam šias eilutes toje draugijoje aktyviai dalyvauti.

Čia turėjau progos pažinti jauną pradžios mokyklos mokytoją, kalbantį lietuviškai, su mažu latvišku akcentu, Emilį Skujenieką. Daug teko su Emiliu kartu dirbti "Vairo" draugijoje ir net buvom bandę leisti savo laikraštėlį. Jau tais laikais Em. Sk. pradėjo reikštis kaip gabus rašytojas. Pirmieji jo darbai tilpo "Lietuvos ūkininke" 1922 m. vasario mėn. Taigi šmet sukan-ka 30 metų Em. Sk. literatūrinio darbo. O per tą laiką jis yra išvargęs platų lietuvių — latvių susiartinimo darbo barą. Nors Em. Sk. save laiko latviu, bet dėl jo plačios lietuvių literatūros populiarizacijos latvių skaitančiosios visuomenės ir latvių rašytojų bei menininkų sluoksniuose, ji tenka laikyti tiek latvių, tiek lietuvių rašytoju. Tą jau prieš 13 metų įvertino lietuvių rašytojai, 1939 metais pakvičdami jį savo tarpan — Lietuvių Rašytojų Draugijos nariu.

Emilis Skujeniekas gimęs Bauskės m., Latvijoje, 1903 m. birželio mėn. 26 d. ir ten ėjo mokslus. Jo tėvams persikėlus gyventi į Lietuvą, netoli Pasvalio, Emilis išmoko gerai lietuviškai ir šios šviesios apylin-

kės veikiamas pamėgo Lietuvą, kaip savo antrąjį tėvynę ir visomis galimomis stengėsi artinti šias dvi brolių tautas. Atvykęs į Lietuvą, čia tiesiog iš mokyklos suolo buvo paskirtas pradžios mokyklos mokytoju, kur gerai susipažino su Lietuvos kaimu ir soje Lietuvoje, daug tuometinio jaunimo mokėsi aukštesnėse ir aukštosiose carinės Rusijos mokyklose. Broliai Tonkūnai, Pačiokas, Šivickas, Mulevičius, Kazėnas, Čeponis, Kazilevičius, Navakas, Lekūnas, Vadopalai — tai vis tuometiniai studentai. O kiek buvo gimnazistų, klierikų ir k. Prisimenu pirmąjį Joniškėlio apskrities tarybos suvažiavimą Linkuvoje 1918 m. lapkričio m. Visi valsciai, pagal parapijų riktą, į šį suvažiavimą atsuntę po 7 atstovus. Pasvalio valscius atsiuntė savo 7 atstovus, visus diplomatus, su aukštuoju mokslu. Iš to galima spręsti, kokia švietimo buvo toji apylinkė. Vasaros atostogų metu Pasvalys ir apylinkiniai miesteliai mirgėdavo studentų ir aukštųjų mokyklų mokinių uniformomis.

Uršulė Žemaitienė

SUVALKIEČIŲ VESTUVĖS

Redagavo Jonas Baly

(5)

5

Per šilėlių jojau,
Šilė šėkų pjočiau,
O ant jėvarėlio
Šėkėlių padžičiau. (2x2)

Šėkelis pavyto,
Žirgelis pražvigo,
Vai aš eičia klausčia
Savo mergužėlės:

— Mergužėlė mano,
Baikta lelijėle,
Vai ar negirdėjai
Šilė žirgą žvangiant?

— Kad ir aš girdėjau,
Česo neturėjau, —
Senai motinėlei
Patalėlių klojau.

Patalėlių klojau,
Už veidelių glosčiau:
Nažadėk, močiute,
Pijokui berneliui.

Kaip tu pažadėsi
Pijokui berneliui,
Retai atrašysiu
Mergą gromatėlę.

Retai atrašysiu
Mergą gromatėlę,
Retai atlankysiu
Seną motinėle.

Retai atlankysiu
Seną motinėle,
Retai suraminsiu
Smūtną širdužėlę.

6

— Ausk, močiute, drobeles,
O aš jauna juostelės, —
Kalbin mane bernužėlis
I svetimas šales. (2x2)
— Da palaukie, dukrele,
Da palaukie, jaunoji,
Da palaukie, lelijėle,
Nors šiuos mielus metelius.

— Jau nelauksiu, močiute,
Jau nelauksiu, širdele, —
Atvažiuoja kraičvežėliai,
Išves mano kraitelius.

Išves margas skrynelės
Ir plonašias drobeles;
Išves, išves nuo močiutės
Mylimiausių dukrele.

Gailiai verkė močiute,
Gailiai verkė širdele,
Gailiai verkė motinėle
Dukrele išleisdama.

Gailiai verkė dukrele,
Gailiai verkė jaunoji,
Gailiai verkė lelijėle
Nuo močiutės eidama.

— Cit neverkie, dukrele,
Cit neverkie, jaunoji,
Cit neverkie, lelijėle,
— Ramink savo širdelę.

— Kas ma iš to dvarelio
Ir iš jauno bernelio,
Kad nerasiu motinėš
Sau širdelę suramint.

7

Močiute mano, mano širdele,
Duok ma valelę šį rudenėlį. (2)
Aš atsikelsiu anksti rytelį,
Susiukuosiu gluodniai galvelę.

Susiukuosiu gluodniai galvelę
Ir nusiprausiu baltai burnelę.
— Ir aš nueisiu į rūtų darželį,
Ir prisikinsiu žalių rūtelių.

— Ir prisikinsiu žalių rūtelių,
Ir nusipinsiu sau vainikėlį.
— Ir nusipinsiu sau vainikėlį,
Ir užsidėsiu sau ant galvelės.

— Ir aš nueisiu į bažnytelę,
Ir atsiklaupsiu prieš altorėlį.
— Ir atsiklaupsiu prieš altorėlį,
Ir paklausysiu šventų mišių.

— Renkite, broliai, bėrus žirgelius,
Jau aš važiuosiu pas anytėlę.
— Jau aš važiuosiu pas anytėlę,
Ma nusibodo pas močiūle.

— Važiavau lauką, važiavau antrą,
Ir privažiavau anytos dvarelį.
— Da neprivažiavau nė prie vartelių,
Jau ir sulijo margi kurteliai.

— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.
— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.

— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.
— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.

— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.
— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.

— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.
— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.

— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.
— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.

— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.
— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.

— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.
— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.

— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.
— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.

— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.
— Jau ir apstojų pulkas mošelių,
Jau ir apstojų pulkas mošelių.

Aplink dvarą jėvarai žaliavo,
Vidur dvarą jaunimėlis šoko.

Kaip aš šokau su kaimo berneliu,
Mane jauną į šales blaškė.
— Mane jauną į šales blaškė,
Aplink eidams vainikėlį draskė.

Kaip aš šokau su savo berneliu,
Mane jauną an rankelių nešė.
— Mane jauną an rankelių nešė,
Salia eidams vainikėlį taisė.

9

Sutemė tamsiai, sugaudė gaudžiai,
Ne'tranda žirgelis nė vieškelio. (2)

O kaip atrado viešą kelelį,
Bėgs, mano žirgelis nė nevaldomas.
O kaip pribėgo lygią lankelę,
Es mano žirgelis nė neganomus.

O kaip pribėgo sriuvų upelę,
Gers mano žirgelis nė negirdomas.
O kaip pribėgo margą karcėmą,
Stos mano žirgelis nė nestabdomas.

Kad aš pragėriau šimtą šeštukų,
Ant bėro žirgelio besėdėdamas.
— Kad aš pragėriau šimtą šeštukų,
Ant bėro žirgelio besėdėdamas.

— Ant bėro žirgelio besėdėdamas,
Su savo mergele bekalbėdamas.
— Būčia pragėręs ir antrą šimtą —
Liustaunas žirgelis nenustovėjo.

— Liustaunas žirgelis nenustovėjo,
Jaunoji mergelė miego norėjo.
— Netaip norėjo, kaip linkte linko,
Kaip žalia rūtelė rasos lenkiama.

— Rasos lenkiama, vėjo pučiama,
Siūbavo lingavo žmonių kalbama.
— Vėjo pučiama — balta raudona,
Žmonelių kalbama — puiki bagota.

10

— Nekentei, močiute,
Nekentei, širdele,
Manęs dukrelės,
Daržė rūtelės,
Klėty margų skrynelių. (3x2)

Išelsiu, močiute,
Išelsiu, širdele,
Su viena diena,
Su ašynele,
Su šia tamsia naktele.

— Palaukie, dukrele,
Palaukie, jaunoji,
Nors šį metelį,
Šį rudenėlį,
Šį mielą mėnesėlį.

— Nelauksiu, močiute,
Nelauksiu, širdele,
O nei dienele,
Nei nedėlėle,
Nei vieną valandėlę.

— Ne čėsas, močiute,
Ne čėsas, širdele,
Kada piršelis
Už balto stalo,
Bernelis prie šales.

— Tai verkė močiute,
Tai verkė širdele,
Tai gailiai verkė
Sena širdelė
Dukrele išleisdama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Tai verkė dukrelė,
Tai verkė jaunoji,
Tai gailiai verkė
Jauna dukrelė
Nuo močiutės eidama.

— Eėjau eėjau vandenilio
Aš į ežerėlį. (2x2)

Su vario viedreliais,
Su liepos našteliais,
Su rūtelių vainikėliu
Ant gluodnios galvelės.

— Už žalių girelės
Čystas ežerėlis, —
Radau radau bernužėlį
Žirgelius begirdant.

— Pastatyk viedrelius,
Paguldyk naštelius,
Padėk padėk, mergužele,
Pagirdyt žirgelius.

— Aš jų nestatysiu,
Tavęs neklausysiu, —
Bars mane motinėle,
Kad ilgai negrįšiu.

13

Vai dariau dariau lyseles,
Vai sėjau sėjau rūteles;
— Įsakiau savo jaunam berneliui,
Rudenėlio palaukie. (2x2)

— Da nē rūtelės nedygo,
Nē lelijėlės nezydo, —
Pamačiau savo jauną bernelį
Vieškelėliu atjojant.

— Vai bernužėli tu mano,
Vai dobielėli tu mano,
Vai kodėl dēlko, mano berneli,
Rudenėlio nelaukei?

— Ar tau patiko lyseles,
Ar tau patiko rūteles?
— Ar aš patikau, jauna mergele,
Mano rankų darbeliai?

— Patikai, jauna mergele,
Ir tavo rankų darbeliai,
— Tik nepatikai, jauna mergele,
Kad su kitais kalbėjai.

— Kad ir su kitais kalbėjau,
Tave širdelėj turėjau, —
— Žydi bernelis mano širdelėj,
Kaip daržė bijūnėlis.

— Vai ariau ariau laukelius,
Vai sėjau sėjau rugelius, —
— Įsakiau savo jaunam berneliui,
Rudenėlio palaukie.

— Da nē rugeliai nedygo,
Nē dobielėliai nezydo, —
— Pamačiau savo jauną mergele
Vieškelėliu ateinant.

— Vai mergužele tu mano,
Vai lelijėle tu mano, —
— Vai kodėl dēlko, mano mergele,
Rudenėlio nelaukei?

— Ar tau patiko laukeliai,
Ar tau patiko rugeliai?
— Ar aš patikau, jaunas bernelis,
Mano rankų darbeliai?

— Patikai, jaunas berneli,
Ir tavo rankų darbeliai,
— Tik nepatikai, jaunas berneli,
Kad su kitoms kalbėjai.

— Kad ir su kitoms kalbėjau,
Tave širdelėj turėjau, —
— Žydi mergelė mano širdelėj,
Kaip daržė lelijėle.

— [Ruduo yra vedybų laikas, todėl ir
prasoma "rudenėlio palaukti". J. B.]
(Bus daugiau)

Nepriklausomybės šventė Washington

Nepriklausomybės šventė Washington

Nepriklausomybės šventės proga p. Ministras P. Žadeikis kalbėjo per Voice of America lietuvių tautai, susikaupdamas vienam šventam tikslui, priartins ausros patekėjimą".

"Šiandien, Vasario 16, yra Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės akto minėjimo diena. Tai mūsų džiaugsmo diena buvo, yra ir bus, nes ji reiškia lietuvių, kaip kultūringos tautos, idealų išsipildymo dieną. Per šimtą dvidešimt tris metus Lietuva buvo patekus rusų carų vergijon, bet ji liko gyva, liks gyva ir dabar. Pirmasis pasaulinis karas davė progos lietuvių tautai pareikšti savo tikrąją valią, ir ji tai padarė Vilniuje pasirinkdama nepriklausomybę.

Tiktai dvidešimt du metus tešviete Lietuvos laisvės saulutė, nes antrojo pasaulinio karo išvakarėse sovietai slapta susitarė su hitlerininkais, įstūmė mūsų kraštą, pražydusi kultūriniai ir ekonominiai, vėl į klampynę, kuri prilygsta baudžiavai ir įsteigė ten komunistinį "rojų", kuris panašus į Kražių skerdynių pasikartojimus. Nėgana to, sovietai įsteigė geležinę užvarą, kad vakarinis laisvasis pasaulis nematytų to "rojaus" padarinių ir negirdėtų baudžiauninkų dejavimų.

Jau dvyliką metų, kai Lietuvos valstybės vairs, per klaidą ir prievartą, pateko į svetimas rankas. Apie 85 tūkstančiai Lietuvos piliečių šiandien paplitę po visą vakarų pasaulį yra susiorganizavę į Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, kuri yra vieninga kiek tai liečia Lietuvos vadavimą.

Prezidento Trumano tvirtas nusistatymas yra šis: nepripažinti Lietuvos okupacijos, kaip skandalingai neteisėto tarptautinio įvykio ir pripažinti Lietuvos, kaip valstybės egzistenciją, juridine ir praktiška prasme, pripažįstant jos diplomatinės ir konsulinės įstaigas bei Lietuvos įgaliojimus ministrus ir konsulus.

Sovietai tikisi Lietuvos užgrobimą padaryti permanentiškai, pasiremami vien tik taktiškai savo kumščio jėga. Sovietų vyriausios agentas Lietuvoje viešai pasisakė, kad sovietų santvarka Lietuvoje atėjo tikiai ačiū Raudonajai Armijai. Tuo tarpu, kai rusiško komunizmo tėvas Leninas šitokį metodą pasmerkė, sakytumė: kad rinkimai krašte, kuriame randasi svetimos armijos daliniai, neturi jokios teisinės reikšmės ir todėl yra niekingi. — Patikai, jauna mergele, Ir tavo rankų darbeliai, — Tik nepatikai, jauna mergele, Kad su kitais kalbėjai.

— Kad ir su kitais kalbėjau, Tave širdelėj turėjau, — Žydi bernelis mano širdelėj, Kaip daržė bijūnėlis.

— Vai ariau ariau laukelius, Vai sėjau sėjau rugelius, — Įsakiau savo jaunam berneliui, Rudenėlio palaukie.

— Da nē rugeliai nedygo, Nē dobielėliai nezydo, — Pamačiau savo jauną mergele Vieškelėliu ateinant.

— Vai mergužele tu mano, Vai lelijėle tu mano, — Vai kodėl dēlko, mano mergele, Rudenėlio nelaukei?

— Ar tau patiko laukeliai, Ar tau patiko rugeliai? — Ar aš patikau, jaunas bernelis, Mano rankų darbeliai?

— Patikai, jaunas berneli, Ir tavo rankų darbeliai, — Tik nepatikai, jaunas berneli, Kad su kitoms kalbėjai.

— Kad ir su kitoms kalbėjau, Tave širdelėj turėjau, — Žydi mergelė mano širdelėj, Kaip daržė lelijėle.

— [Ruduo yra vedybų laikas, todėl ir prasoma "rudenėlio palaukti". J. B.]
(Bus daugiau)

dėsnų ir tikėjime į nepriklausomybės atstatymą.

Tas faktas, kad Amerikos tauta, o šalia jos ir Europos didžiosios tautos mus supranta ir mums žada paramą, yra laidas, kad lietuvių tauta, susikaupdamas vienam šventam tikslui, priartins ausros patekėjimą".

Vasario 16 d. Pasiuntinybės pasipuošė, kaip įprasta tokiomis progomis, Lietuvos trispalvę šventės proga Lietuvos pasiuntinij p. P. Žadeikį sveikino visą eilę State Departamento aukštųjų pareigūnų. Pabaltės valstybių pasiuntiniai ir kiti. Tą dieną Ministras ir p. Žadeikienė suruošė iškilmingus priėmimus, kuriuose tarp kitų dalyvavo: Latvijos ministras ir ponis Felms, prof. H. C. Vedeler — Baltijos, Lenkijos ir Čekoslovakijos sektoriaus viršininkas Valstybės Departamento, ekonomistas W. Allan — jo padėjėjas.

Sekmadienį, vasario 17 d. įvyko Lietuvių Draugijos Washington suruoštos pamaldos Nekalto Prasidėjimo bažnyčioje, kurios klebonu yra kun. J. Gedra. Jis pasakė tai šventei pritaikytą reikšmingą pamokslą. Bažnyčioje matėsi p. Ministras P. Žadeikis su šeima, p. H. C. Vedeler su poniu, W. Allan ir B. MacGowan su poniu — iš Valstybės departamento, Latvijos Pasiuntinybės sekretorius, p. A. Dinbergs pavaduojąs Latvijos Ministrą ir

tos Draugijos nariai, viso apie 100 žmonių.

Draugijos suruoštuose priėmimuose, Lee House, dalyvavo visi bažnyčioje dalyvavę ir kai kurie kiti asmenys, jų tarpe P. E. M. O'Connor D.P.'s komisijonierius su poniu ir laikraščių korespondentai. Pažymėtina, kad tos Draugijos dabartinis metu pirmininkas yra ponis S. Steele, Amerikos lietuvių iš Chicago.

Ponas Ministras P. Žadeikis ta proga kalbėdamas lietuviškai, pagyrė Draugijos patriotišką veiklą ir linkėjo jos valdybai ir nariams ir toliau remti Lietuvos reikalus, kas sutampa su gerb. klebono kun. J. Gedros gražiu ir rimtu pamokslu, kurį gyrė ir Valstybės Departamento diplomatai.

Tarp kitų kalbėjo p. Edward E. O'Connor, D.P.'s Komisijos komisierius ir p. K. Škirpa.

Vaisių metu įvyko taip pat tautiškų kelių parodėlė.

Po vaisių min. P. Žadeikis kalbėjo iš WGAY radio stoties angliškai.

Ta pat proga transliuota Lietuvos himnas ir dainos iš lietuviškų plokštelių. Šventės ilgesnis aprašymas tilpo "Times Herald" dienraštyje.

Pasiuntinybės patarėjas p. J. Kajeckas su šeima vasario 17 d. dalyvavo Baltimorės lietuvių suruoštuose pamaldose ir masinio minėjimo metu lietuvių salėje pasakė kalbą.

PASAULIO LIETUVIŲ ŽINYNAS SUSILAUKĖ ĮVERTINIMO IR PRITARIMO

Baigiamas spaudai ruošti A. Simučio P. L. ŽINYNAS

Simučio P. L. ŽINYNAS suruoštas lietuviškosios visuomenės vadų ir biznierių netikėtai didelio pritarimo.

Susipažinusieji su ŽINYNO turiniu ėmėsi jį remti prenumeratoriais ir paskatinimais autorius.

Prelatas Juras iš Lawrence, Mass. vienas iš pirmųjų rezervavosi penkis egzempliorius išsiųsti reikšdamas: "Tai turėtų būti laikinai naudinga lietuviams knyga".

Žinomoji visuomenininkė ir biznierių tautos. Daugeliui išsiuntinėti laišku ir anketos, bet dar daugiau yra organizacijų ir biznierių, kurių adresų autorius neturi. Todėl nieko nelaukdamas siųskite ŽINYNO redaktoriui organizacijų, biznierių ir profesionalų adresus — tuo labai palengvinsite jo darbą ir paskubinsite ŽINYNO išleidimą. Visos ŽINYNO dals jau paruoštos, o adresų skyriui prašau visuomenininkų ir biznierių tautos. Gavusieji laiškus ir anketas prašomi greičiau atsilipti. Visas informacijas siųskite ŽINYNO redaktoriui:

Mr. A. Simutis,
41 W. 83 Street,
New York 24, N. Y.

P. S. Norintieji ŽINYNĄ užprenumeruoti prisiūnčia savo adresą ir keturis dolerius.

— deda viską išvežti iki galo".

Autorius, žinoma, labai džiaugiasi tokiais vertingais paskatinimais ir jų padarintas norėtų paprašyti visuomenininkų ir biznierių tautos. Daugeliui išsiuntinėti laišku ir anketos, bet dar daugiau yra organizacijų ir biznierių, kurių adresų autorius neturi. Todėl nieko nelaukdamas siųskite ŽINYNO redaktoriui organizacijų, biznierių ir profesionalų adresus — tuo labai palengvinsite jo darbą ir paskubinsite ŽINYNO išleidimą. Visos ŽINYNO dals jau paruoštos, o adresų skyriui prašau visuomenininkų ir biznierių tautos. Gavusieji laiškus ir anketas prašomi greičiau atsilipti. Visas informacijas siųskite ŽINYNO redaktoriui:

Mr. A. Simutis,
41 W. 83 Street,
New York 24, N. Y.

P. S. Norintieji ŽINYNĄ užprenumeruoti prisiūnčia savo adresą ir keturis dolerius.

VYTIES NEMUNELIO MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS

— geriausia dovana Vėlykom. Ši knyga yra didžiausias vaikų džiaugsmas. Ji tinka ir nemo-kantiems lietuvių kalbos, nes yra pridėtas vertimas į anglų kalbą. Knyga yra didelio formato ir turi 12 didelių keturių spalvų paveikslus, kietais viršeliais. Iliustravo pagarsėjusi vaikų knygų iliustratorė dail. V. Stančikaitė. Tad savo vaikus, sūnačius arba gimines apdovanokite šia knyga ir jiems padarysite didelį džiaugsmą. Jos kaina tik \$2.00.

Užsakymus siųsti: J. Kapočius, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. Taip pat reikalaukite pas knygų platintojus.

Patark ir kalmynul,

kad prenumeruotų

D I R V A

TUOJ ISIŠGYKITE NAUJĄ

Balio Gaidžiūno

knygą

VIENERIMETAI

IR

VIENA SAVAITĖ

Šioje knygoje, prisiminimų forma, vaizduojami 1940 ir 1941 vergijos metai Lietuvoje.

Knygą 182 psl. Kaina 1.50 dol. Knyga gaunama: DIRVA, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Drasieji lietuviai Omahaje

Omahos lietuvių kolonija viena iš pirmųjų turėjo laimės sulaukti atsilankant tų trijų jaunuolių, kurie praėjusią vasarą, po rizikingos kelionės per Baltijos jūrą 80 to žvejų laiveliu, laimingai pasiekė Švedijos krantus. 8 m. vasario mėn. 13 d. jie atskrido lėktuvu iš Europos į New Yorką, o dabar važinėja su pranešimais po lietuviškas kolonijas. Tai, kovo mėn. 1 d. vakare šie brangūs svečiai atvyko į Omaha, o sekančią dieną (sekmadienį) jie padarė lietuviškai visuomenei pranešimus.

Pirmasis kalbėjo žvejų laivo kapitonas Lionginas Kublickas. Tai jaunas vyras, 23 metų, žaizdiškas. Jis, davęs kiek biografinių žinių apie save, smulkiai nupasakojo jų pabėgimo odiseją, kuri, savaime aišku buvo surišta su rizika savajai gyvybei. Ir mes šiam rizikingam žygiui ryžomės — kalbėjo toliau L. Kublickas — ne tiek sau įsiekdami asmeninės laimės, kiek norėdami pasitarnauti savajam kraštui. Lietuvoje yra žinoma, kad laisvasis pasaulis permaži žino apie mūsų Tėvynės kančias. Tai, pagrindinis mūsų tikslas ir buvo perduoti laisvajam pasauliui Lietuvos pagelbos šauksmą.

Sekantis kalbėjo Juozas Grišmanauskas, 25 metų, kretingiškis. Kaip baigęs žemės ūkio mokyklą ir dirbęs savo specialybės srityje, jis papasakojo apie Lietuvos žemės ūkio suklektiviniumą bei jo dabartinę būklę.

Lietuvos ūkininkų suvarymas į kolchozus — kalbėjo J. Grišmanauskas — buvo prarastas didžiausio teroro ir prievartos būdu. Tai buvo vykdoma 1948 m. Ties ūkininkai, kurie kiekiausiai priešindavosi kolchozų steigimui, būdavo pašaukiami atvykti į rajono būstinę, kur būdavo mušami, kankinami ir nevalgę išlaikomi po keletą parų, kol "savanoriškai" pritarė kolchozų steigimui. Stambesni, kaip 20 ha ūkių savininkai į kolchozus nebuvo priimami, o tremiami į Sibirą. Tik tiems šios kategorijos ūkininkams pavyko tremimo išvengti, kurie, prieš žemės ūkio suklektiviniumą, metę ūkius apsigyveno didesniuose miestuose ir susirado ten darbo. Ūkiuose ištemptųjų į Sibirą, okupantai mėgino apgyvendinti mongolus bei rusus, tačiau prieš šiuos atėjūnus nukreipta partizanų akcija Lietuvos kaimo kolonizaciją sustabdė. Iki šiol Lietuvos kaimas dar tebėra lietuviškas. Sukolchozintas Lietuvos kaimas atrodo labai skurdžiai, o skurdžiui ir pusbadžiui gyvenimu turi tenkintis ir jo buvę šeimininkai — ūkininkai.

Galiausiai kalbėjo šios trejūkės jauniausias narys — Edmundas Paulauskas, 19 metų, panevėžiškis. Jis, kaip pats neseniai mokėsis gimnazijoje, kalbėjo apie Lietuvos mokyklas. Žinomas komunistinio režimo nusistatymas — pasakojo Ed. Paulauskas — išsilaikinti sau patikimą jaunomenę. Todėl mokyklose, drauge su mokslo žiniomis, bruka ir komunistinę ideologiją. Prievartauja kiekvieną moksleivį įsirašyti į komjaunuolius. Kol dar stipriai reiškesi partizanų veikla, tai kilę iš kaimo moksleiviai pasiteisindavę, kad nestoja į komjaunuolius, jog bijo "banditų" (partizanų) persekiojimo. Dabar, susilpnėjus partizanų veiklai, jau šiuo argumentu operuoti negalima. Nesant kitos išeities, prievartaujami moksleiviai stoja į komjaunuolius, tačiau širdyje esą lietuvių ištikimi. Komjaunuolių iš įsitikinimo tesą nežymus procentas. Į universitetus ne komjaunuoliai nepriimami. Per prievartą brukami moksleiviai ir komunistiniai jaunimo laikraščiai, kuriuos beveik niekas neskaity. Mokytojų dalis dar esanti iš Nepriklausomos Lietuvos laikų, tačiau stengiamasi juos palaipsniui pakeisti naujais.

ATŠILANKO AMERIKIEČIŲ SPAUDOS BEI RADIO ATSTOVAI

Vietos Tremtinių Bendruomenės Valdybos rūpesčiu, talkininkaujant G. Aukštuolei, lietuvių koloniją buvo iškviešti

Ar New Yorke bus lietuvių namai?

Lietuvių Namų reikalas New Yorke vis labiau gyvėja. Organizatorių susirinkime sudarytoji komisija buvo suaukusis planines visuomenės atstovų pasitarimą. Išrinkta valdyba rūpinasi tolimesniais lietuvių Namų reikalais. Pirmininku yra dail. V. K. Jonynas, vicepirmininkais: Ks. Strumskis, V. Jankauskas ir A. Simutis. Sekretoriais — Br. Kulyš ir A. Šalčius, išdėtininku St. Gudas.

Šiam komitetui suteikta teisė, pagal reikalą, kooptuoti naujus narius iš visuomenės tarpo.

Čia pat dalyvavusieji susirinkime pasizadėjo sudėti pinigų namų pirkimo reikalams dviejų tūkstančių dol. sumai. Tai jau graži suma pradžiai. Naujoji valdyba rūpinasi netrukus suaukšti platesnį newyorkiečių susirinkimą pasitarti, kaip tie namai turėtų atrodyti ir kaip sukelti jiems pinigų.

Didžiojo New Yorko lietuvių menininkai sukruto padėti savo profesijos draugui operos solistui Vladimirui Ivanauskui, šiuo metu dėl ligos atsidūrusiam sunkioje materialinėje būklėje.

Jau anksčiau tuo reikalu sudarytoji komisija nutarė suruošti koncertą, kurio visas pelnas būtų paskirtas Vl. Ivanauskui. Visi pasizadėjo programą atlikti, neimdami už tai jokio atlyginimo.

Kaip dabar Menininkų Sąjungos pirmininkas Aleksas Vasiliauskas pranešė, šis koncertas įvyksta Brooklyno Apreiškimo

amerikiečių spaudos bei radio atstovai pasikalbėti su mūsų svečiais. Radio stotis jau tą pačią dieną davė apie tai pranešimą, o vienintelis Omahos dienraštis "World Herald" sekančią dieną pirmame puslapyje atspausdino pasikalbėjimą, įdėdamas jį ir vertėjos G. Aukštuolienės nuotrauką.

POBOVIS

Tos pačios dienos vakare vietos LTB Valdyba svečių garbei suruošė pobuvį — alutį, į kurį buvo atviros durys kiekvienam lietuviui. Čia jaukioje nuotakioje mieli svečiai buvo varginami bendro pobūdžio paklausimais, kuriuos daugumoje atsakinėjo L. Kublickas. Nors visų laukė rytojaus darbai, tačiau niekas nenorėjo eiti namo. Tik LTB Valdybos pirmininkui Alf. Kantvainiui pranešus, kad mūsų svečiai dar keletą dienų paliks Omahaje ir jog reikia duoti jiems palisėti — publika išsiskirstė.

Šių drąsių jaunų vyrų atsilankymas Omahaje ir mūsų tarpinėse tyro lietuviško nusiteikimo bei patriotinio pakilimo.

J. P.

Detroitan atvyksta Rūta

Iš Clevelando į Detroitą atvyksta Jaunimo Teatras RŪTA, kurį detroitiečiai turės progos pamatyti kovo 29 dieną. Teatrą į Detroitą atskviečia vietos skautės ir skautai. Bus vaidinama M. Venclausko "Burtininko Pinklėse".

GYVEJA SKAUTISKA VEIKLA

Vasario 16 d. vietos Geležinio Vilko skautų vyčių būrelis padidėjo dviem tikraisiais vyčiais,

pereitą sekmadienį suruošė kuklų pobuvį. Kalbėjo jis pats ir Harrisono choro vedėjas Alg. Kačanauskas. Operos solistė Felicija Pupėnaitė - Vasiliauskienė, akompanuojant Alg. Kačanauskui, padainavo keletą dainų. Dalyvavusieji pasitarė kultūros darbo reikalais.

Ksaveras Strumskis, vienas pirmųjų Brooklyne gaidų leidėjų, savo tradiciją ir toliau tębtelės. Dar šį mėnesį iš spaudos išeina J. Gruodžio keturios dainos: Visur tyla, Aguonėlės, Rugiagėlės ir Rūta. Tai bus leidinys, kurį Ks. Strumskis skiria savo jaunystės draugui prisiminti.

Didžiojo New Yorko lietuvių skautai ir skautės savo Patrono šv. Kazimiero dieną suruošė iškilmingą šventę Apreiškimo salėje.

Tuntininkė vyr. sktn. Emilija Putvytė pasakė kalbą apie šv. Kazimierą ir skautų pareigas. Sveikino kalbas pasakė sktn. Pov. Labanauskas, kuris kaip dirbęs Voice of America liet. skyriuje, pranešė, jog sekmadienio transliacijoje Lietuvą pasiekė New Yorko skautų sveikinimai tenai pasilikusiems skautams.

Rytinių JAV valstybių Liet. Mokytojų Centro Valdybos vardu skautus pasveikino sktn. Pr. Kulyš, toliau vicekonsulas V. Stačinskas, tėvų vardu J. Audėnas.

Šiai savo šventei skautai jau buvo pradėję iš anksto ruoštis. Ją atžymėjo ir specialiu savo skilčių leidiniu, dalyvaudami konkurse, kurio tikslas buvo ugdyti skautuose kūrybiškumą ir skautiškumą.

To literatūros konkurso komisiją, kurią sudarė žurnalistai Bronius Kulyš (jis ir skautas) ir Salomėja Narkėliūnaitė ir kun. J. Pakalniškis, pirmąją premiją paskyrė skautų vyčių draugovėi už leidinį "Budėk", o dvi antrąsias: Vyr. skaučių "Satrijos Ragana" skilčiai už leidinį "Satrija" ir skaučių skilčiai už "Bičių skautybę". Taipgi žodžiu buvo pabrėžta, jog nebogi buvo ir kiti leidiniai.

JONAS ULĖNAS, prieš du metus atkęs į J.A.V., sekmadienį baigė Bushwick High School, N. Y. ir dabar pradėjo studijuoti elektrotechniką New York City college. Būdamas mokykloje J. Ulėnas pasižymėjo labai geru mokymosi ir už tai mokykla, įvertindama jo uolumą, nekarta jį apdovanojo pagyrimo raštais ir dviem medaliais. Mokyklą J. Ulėnas baigė pirmuoju mokiniu, todėl mokslo draugija specialiu raštu atžymėjo jį kaip gabų mokinį skatinama jį toliau mokytis.

J. Ulėnas yra visuomenininkas Petro Ulėno, ir pedagogės Magdalenos Ulėnienės sūnus.

CHICAGIEČIAI, ISIDĖMIKITE

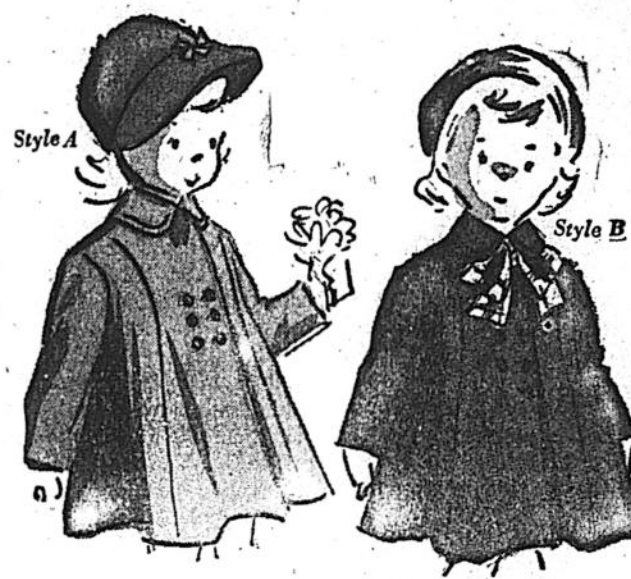
DR. ANTANAS RUDOKAS, O. D.

tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus
4701 S. Damen Ave. Chicago 9, Ill.
(47-sios ir Damen kampas)
Pirma 6-9 val. vak.
šeštad. 10 v. r. — 6 v. v.; trečiad. — tik sušitarus. Tel. YA 7-7381

Idėjinei spaudai sustiprinti neužtenka tik sumanymų ir nutarimų: tam reikia apčiuopiamo ir žymaus pasiaukojimo

Mes duodam ir iškeičiam Eagle Stamps

THE MAY CO'S BASEMENT

Kiddies' All-Wool Flannel

Pavasario Paltai ir Paltų Komplektai

Spalvingi vilnonės flanelės pavasario paltai ir paltų komplektai mažiesiems. Naujų pavasario spalvų... dalis su baltais nuimamais kalnėliais. Paltai su pritaktintomis kepurėmis. Dydžiai 2 iki 4; vaikams dydžiai 3 iki 6.

Vaikų 1,69 Filipiniško stiliaus... suknelės (creepers) ir (gertrudes) \$1
69c Polo marškiniai... įvairiom linijom, trumpom rankovėm, berniukams ir mergaitėms. Didelis pasirinkimas spalvų. Dydžiai 2 iki 6... 2 uz \$1
Denim kelnaitės... spalvingos ir tvirtai pasiūtos berniukams ir mergaitėms. Dydžiai 2 iki 8 ..... 88c
Mergaičių 39c Rayon kelnaitės, apsiuvinėtos arba paprasto stiliaus. Visokių spalvų. Dydžiai 4 iki 12 ..... 4 uz \$1
1,99 ir 2,99 2-Pc. Jersey kostiumai. Brūkšniuoti marškiniai, prisegiamos kelnaitės. Dydžiai 2 iki 6 ..... 1.69
tikros 79c vyniojamos paklodės, baltos ir lelijavos spalvų. Maži trūkumai, ... 30x40" 2 uz \$1
Pritaikytos lopšio paklodės, 80 kvd. perkelio, tinkama bet kokiam lopšiui... Celopane įvynioti \$1

Layette Specials

2.99 Rayon ninn dress sets, with matching slip in white, ... 1.09
2.50 "Beacon" blankets (36x50") irreg 1.99
2.99 Flannelette sheeting, double coated, rubberized, 36" wide ..... 1.62 yd.
"Curly" gauze diapers, 24x40", soft, absorbent... seconds ..... 2.99 doz.
69c Cotton shirts (irreg.), 39c 69c to 1.00. Flannelette kimonos and gowns (irreg.) ..... 2 for \$1
79c Wrapping blankets (30x40") ..... 2 for \$1
80c Quilted pads (17x16") irreg ..... 3 for \$1
39c Fancy trimmed Sox ..... 4 for \$1
29c White double thickness training pants .... 4 for \$1
2.50 "Beacon" blankets (36x50") irreg 1.99
89c Knitted gowns or kimonos (irreg.) 69c
1.09 Knitted bath towels (irreg.) 1.09
Baby plastic nursery accessories (irreg.)... (69c ea.) ..... 3 for \$2
2.99 "Baby Mae" Flannelette Diapers (20x27") ..... 2.69 doz.
2.99 Birdseye diapers (17x27") ..... 2.49 doz.
Bumper pads, Water-proof... ..... 1.99

Mail and Phone Orders Filled Monday
9 A. M. to 9 P. M. on Purchases of 2.01
(tax included) — Call CHerry 1-3000

The May Co. Basement Infants' and Kiddies' Department

TAUPYTI GALITE IR LAIŠKAIS! TAUPYKITE PAS SAVUS!

STANDARD FEDERAL

STIPRIAUSIA TAUPYMO ISTAIGA

AMERIKAUSE MOKA AUKŠTA DIVIDENDA

TURTAS ..... per \$31,000,000

ATSARGOS FONDAS ..... \$ 3,000,000

STANDARD FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 Archer Ave., Chicago 32, Ill.

JUSTIN MACKIEWICH, prezidentas • Telef. Virginia 7-1141

Istaigos valandos: Kasdien nuo 9 ryto iki 4 val. po pietų, ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 vakaro, trečiadieniai uždaryta.

SENIAU IR DABAR

K. S. KARPIUS

DIDYSIS AMERIKOS
LIETUVIŲ SEIMAS 1918
METAIS KOVO 13-14

Kaip kiti pirmesni Amerikos lietuvių seimai ir suvažiavimai, taip ir šis, neįvyko be srovinių barnių, kol iki jo buvo prieita. Mūsų katalikiškos grupės turėjo Washingtono įsteigto savo Informacijos Biuro. Tautininkų Taryba pradėjo tarys su katalikų Taryba su bendrinti veiklą ir bendromis pajėgomis tą biurą išlaikyti naudingam darbui.

1917 metų liepos pabaigoje tuo reikalu pasitarimose komp. St. Šimkui susibūrus su kun. F. Kemešiu, pasitarimas iširo, ir tik lapkričio 29-ą susieita kitam pasitarimui.

Socialistų darbininkų Taryba atsiskė bendrai su tautininkais ir katalikais dirbti, ir p. Grišaitis Naujienose net liepos 1, 1918 m., jau po visuotinio seimo, ir Vasario 16 Akto, rašė: "Lietuvos nepriklausomybės obalsis netikės daugeliu atžvilgių. Tie žmonės, kurie už Lietuvos nepriklausomybę stovja, turės neužilgo savo obalsį mesti..."

Tarptautinė padėtis 1917 metais, tačiau visus patriotus lietuvių Amerikoje vertė ruošti bendro, galingo Amerikos lietuvių balso pareikšimui dėl Lietuvos nepriklausomybės.

Sausio 8, 1918, Prez. Wilson, kongrese kalbėdamas, savo siūlomose 14 punkty paminėjo Lenkijos atstatymą, bet nutylėjo istorinės Lietuvos atsteigimą. Lietuvių vadai suprato, kad Amerikos visuomenė dar nėra ganėtinai informaciniai Lietuvos klausimu paruošta. Juk dar ir 1918 metais lenkų šalininkai, iš anksciau lenkų paruošti ir suklaidinti, kartais Amerikos spaudoje įkišdavo žinias, esą lietuviai tai tik lenkų atsimetėlių dalis, nėsų jokia tauta...

Tautinė visuomenė 1917 metų rudenį ypač pradėjo judinti reikalą šaukti visuotinį Amerikos Lietuvių Seimą. Katalikų vadai pradžioje seimo idėjai atkakliai priešinosi, sakydami, tegu tautininkai atsiunčia savo delegatus į jų Chicago seimo (rugš. mėn., 1914) įsteigtą Tarybą ir tada, sako, susidarys Amerikos lietuviams atstovauti atitinkamas organas.

Žinios iš Lietuvos

Tuo metu Amerikos lietuvių pasiekė nemaloni žinia iš Lietuvos: gauti Lietuvos Tarybos gruodžio 11, 1917, pareiškimai, kurie vieni skelbė Lietuvos valstybės atstatymą su sostine Vilniumi, kiti siūlė "nuolatine (amžina) tvirtą sąjungą su Vokietijos valstybe". Nepriklausomybės atstatymo reiškiniai džiugino Amerikos lietuvių, bet kalba apie "amžinus ryšius su Vokietija" labai suerzino. Visi tik užė prieš kokio nors Lietuvai karaliaus idėją.

Dėl to Amerikos lietuviai subrūzdo šaukti visuotinį seimą, protestui prieš vokiečių užsimojimus. Prieš patį Lietuvos Tarybą taip pat kilo smerkimo balsai.

Katalikų vadai sausio 18, 1918, Washingtono susirinkę, su tautininkais nesitarę, nusprendė šaukti seimą ir nustatė delegatų rinkimo taisykles. Socialistai seime dalyvaui atsisakė. Tautininkai šį kartą katalikų seimo šaukimo projektą priėmė.

Seimas susirinko kovo 13-14, 1918 metais, New Yorke, didžiulėje Madison Square Garden salėje. Delegatų atvyko iš plačios Amerikos 1100.

Vasario 16 Akto pradžiugino

Be to dabar jau buvo atėjus žinia apie 1918 metų Vasario 16-tos Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimą, ir seimas džiaugsi-

mingai visų Amerikos lietuvių vardu parėmė tą Lietuvos Tarybos drąsų žygį. Kitos rezoliucijos sveikino ir iš naujo kėlė lietuvių tautos reikalavimus prezidentui Wilsonui; kitos reikalavo įleido lietuvių atstovų į taikos konferenciją.

Šis seimas nutarė įsteigti ir išlaikyti bendrą tautininkų ir katalikų Tarybų Vykdomąjį Komitetą Washingtono, kuris dirbo iki vasario 18, 1920, kol atvyko Amerikon pirmutinis Lietuvos atstovas, Jonas Vileišis.

Tas Vykdomasis Komitetas pilnumoje pradėjo veikti tik lapkričio 8, 1918. Čia paminime ir jo sudėtį: tautininkų — Dr. J. Šliupas, inž. Norus-Narusėvičius (1917 m. atvykęs iš Maskvos kaip Kerenskio Rusijos misijos narys Amerikon), M. J. Viniakas, J. O. Širvydas, J. V. Liutas, adv. J. S. Lopatto; katalikų — kun. J. Žilius, Dr. J. J. Bielskis, adv. K. Česnulis, Julius Kaupas, L. Simutis. Komiteto pirmininku išrinktas inž. Tamas Norus, kuris sausio 28, 1919, išvyko į Londoną suorganizuoti Lietuvos atstovybę. Jo vietą užėmė M. J. Viniakas. Dalis Vykdomojo Komiteto narių turėjo gyventi Washingtono ir vesti darbą. Grįžęs iš savo kelionės švedijon ir Rusijon Dr. J. Šliupas taip pat apsigyveno Washingtono. Šliupui pavyko palenkti garsų tuometinį Mass senatorių Lodge suprusti Lietuvos reikalus. Jis išspausdino Congressional Record leidinyje memorandumą, išdėstantį kad Amerika privalėtų Lietuvos nepriklausomybės principą remti. Tuo metu State Departamente vyravo "nedalinamos Rusijos" politika.

Atėjus karo pabaigai, Amerikos lietuvių bendras veikimas buvo stumiamas pirmyn, ne betam tikrų nuolatinių srovinių išsiskikimų: katalikai vėl pasipriešino Dr. J. Šliupui, kai tautininkų ir katalikų Tarybos išrinko bendrus atstovus į Paryžiaus taikos konferenciją. Katalikai Dr. Šliupui įgaliojimą atšaukė. Tada jo vieton tautininkai išrinko "Lietuvos" redaktorių B. K. Balutį, kuris Europon išvyko liepos 9, 1919 metais. Nuo čia ir prasidėjo p. Balučio diplomatinė karjera.

PAZVELGUS PRAEITIN

1910, kovo 17 — Brooklynė įvyko pirmutinis ir paskutinis bendras visų lietuviškų srovių laikraštinių suvažiavimas: dalyvavo tautininkų, katalikų, laisvamanų ir socialistų laikraščių redaktoriai ir atstovai. Įsteigta Lietuvių Spaudos Draugija Amerikoje. Toliau, ir suvažiavimus kitos srovės neatvykdavo, ir spaudos draugija negalėjo nieko nuveikti.

1914, kovo 11 — Valparaiso, Ind., universitete esą 85 lietuviai studentai, tarp jų keturios lietuvaitės. Šio universiteto pagalba daugelis anų laikų lietuvių pasiekė savo pasirinktas profesijas. Ret universitetan galėjai įstoti net pradžios mokyklos pamokyti eiti.

1916, kovo 16 — Komp. St. Šimkus pradėjo Brooklynė leisti mėnesinį žurnalą "Muzika". Jis buvo atvykęs Amerikon 1915 metų vasarą, Lietuvos karo nukentėjusių šelpimo reikalais. Amerikoje ilgiau užtrukęs darbuvis tautininkų eilėse.

1918, kovo 15 — Praneša, kad 1917 metais rengtas karo nukentėjusiems šelpiti Alijantų Bazaras New Yorke davė pelno \$558,343. Lietuviams iš to pelno paskyrė tik \$1,857. Lietuviai dėl to bazaro rengėjais pasipiktino.

1920, kovo 22 — Senatorius King, lietuvių, latvių, estų ir ukrainiečių delegacijų prašomas, išskėlė šių šalių pripažinimo rezoliuciją, kuri buvo atspausdin-

Mūsų spaudos apžvalga

VLIKAS... IKI LIETUVOS
SIENOS

Vasario 16 d. proga, daug mūsų vadovaujančių asmenų ir diplomatų pasakė kalbas per Amerikos Balsą kovojančiam kraštui. VLIKo p-ko M. Krupavičiaus žodyje tarp kitko skaitome:

"Šia proga Jums pareiškiu ir užtikrinu, kad VLIKas savo pareigas baigs ant Lietuvos ribos, nes valdžia privalo priklausyti tiems, kurie savo žemę kentėjo ir kovojo su priešų žiauriu užlaisvę ir garbę bei savo teises. Laisva tauta laisvais rinkimais pasikvies prie valdžios vairo tuos, kuriais daugiausia pasitikės".

Prie to teisingo pareiškimo mažą ką galima būtų pridėti. Gal tik reikėtų pažymėti, kad tie teisingi žodžiai pirmoj eilėj nukreiptini į pačius kalbėtojus ir antra, bent iki šiol, vis dar yra didelis skirtumas tarp žodžių ir darbų...

NEDETI STRAIPSNŲ...

Iš paskutinių VLIKo nutarimų: "Pirmiausia visa 10 politinių grupių ir kovos organizacijų, kol vyksta konsolidacija, vieningai nutarė kreiptis į lietuvių spaudą, kad tuo reikalu nedėtų poleminių straipsnių nei apie VLIKą, nei apie atskirus asmenis, jei tat gal pakenkti pačiam laisvinimo ir konsolidacijos reikalui". (Darbininkas, Nr. 16).

Esmeje toks nutarimas yra priešingas spaudos laisvės principui. Taip pat yra klausimas, ar "tylos taktika" yra tikroji konsolidacijos priemonė ir ar tik spauda yra tos visos painiavos kaltininkė? Ji tik pakartoja, ką vadovaujančios institucijos padaro ir atsakingi asmenys pasako. Atrodo, tikroji konsolidacija siektina tik ne nutarimais: nedėti straipsnių, ko ir pačiame atsisaukime nėra pasakyta.

TURAUŠKAS APIE TURAUŠKĄ

"Jei p. St. Lozoraitis matėsi su Kolumbijos, Čili, Urugvajaus ir kt. delegatais bei Berlyno miesto burmistru Reuteriu, tai Turauškas matėsi ir kalbėjosi su Prancūzijos, Didž. Britanijos, Olandijos, Belgijos, Brazilijos, Haiti ir kt. atstovais... Kodėl vieno pasikalbėjimui kam sudaro "didelio" įvykio pobūdį, o antrojo — net kronikininko dėmesio neverti?" (Draugas, Nr. 46).

Tuos p. Turauško žygius galima būtų aprašyti įvairiose kronikose, bet būtų geriau, jei apie tai rašytų kas kitas, o ne pats p. Turauškas.

ta ir Congressional Record leidinyje.

1921, kovo 13 — New Yorke surengta lietuvių masinis susirinkimas, kuris priėmė rezoliuciją, reikalaujančią pripažinti Lietuvą de jure. Priimtas ir protestas prieš Amerikos gausų rėmimą Lenkijos, kuri puldinėjo ir skriaudė Lietuvą.

1922, kovo 17 — Praneša, jog Lietuvon iškeliavo apie 20,000 amerikiečių lietuvių, kaip tik karui pasibaigus atsirado važiavimo galimybės.

1922, kovo 20 — Lietuvių pranešimas, Chicago kongresmas Sabbath, dar įnešė kongresnan rezoliuciją, reikalaujant pripažinti Lietuvai.

1924, kovo 16 — Iš Kauno praneša, kad ten susiregistravo Amerikon norinčių važiuoti net 16,000 lietuvių, kurių užtektų septynių metų kvotai.

1922, kovo 20 — Suskaitoma, kad tuo metu Amerikoje ėjo 32 lietuvių laikraščiai, gi Lietuvoje — tik 16.

KAS ŽINO GERIAU?

Darbininkas (Nr. 16) skelbiamas K. Skirpos laiškas redakcijai, ryšium su Lietuvių Aktyvistių Fronto pareiškimu VLIKui, pridėda tokį redakcijos prierašą:

"Nors p. K. Skirpa paneigia, bet mūsų žiniomis, tokį LAF štabo pareiškimą buvo gavęs VLIKo pirmininkas ir visi VLIKą sudarančių grupių atstovai".

Keistas prierašas. Pats LAF vadovas paneigia, pati redakcija tą pareiškimą įdėda laikraštį ir po to tvirtina, kad toks pareiškimas buvo. Tik Darbininko redakcija jį galėjo parašyti...

KATAKOMBŲ KANKINIAI...

Draugo Nr. 42, p. T. Narbutas atsakydamas į klausimą: Kodėl esu ateitininkas?, savo rašinį pradeda taip:

"Kartą nuo atsakymo į šį klausimą priklausė mūsų gyvenimo ateitis. Tai buvo 1931 metais Panevėžyje. Panevėžio Baltojos Gulbės — Katedros požemyje tada buvo mūsų katakombos. Kaip ir pirmaisiais amžiais tie požemiai tarnavo mirusiųjų lavonams ir mūsų susirinkimams. Turėjom slapstytis. Lengviau būdavo, kai mažesnė grupė susirinkdavo. Daugiau pavojų, kai susirinkdavo keli simtai. Tada jau sunku būdavo susėkti ar nėra koks neateitininkas išdavikas įlindęs".

PRANEŠIMAS STUDENTAMS

Š. m. kovo mėn. pradžioje įvyksta visuotinis Liet. Studentų S-gos JAV narių atsiklausimas — referendumas S-gos įstatų klausimu. Įstatai savo metu jau aprobuti pirmojo JAV lietuvių studentų suvažiavimo Chicagoje. Galutinai jie įsigalios, jei referendume dalyvaujant bent 51% S-gos narių, už juos pasisakys paprasta dalyvaujančių dauguma. Įstatų priėmimas sustiprins S-gos veiklos pamatus ir įpiliets kuriamąjį Studentų Salpos Fondą. Studentai kviečiami gausiai šiam referendume dalyvauti.

Kartu su įstatų referendumu bus prirenkami du studentai — nariai į Salpos Fondą: Šliupas ir Balčytis.

Balsavimo kortelės ir kitą medžiagą bus išsiuntinėta kiekvienam šiais mokslo metais užsiregistravusiam S-gos nariui. Mandatų Komisiją sudaro: Ben. Mačiuka (pirm.), Regina Raudaitė ir Rimas Dirvianskis. Mandatų Komisijos adresas: Mr. Ben. Mačiuka, 933 W. 34th Pl., Chicago 8, Ill. Neaiškumams iškilus, prašome rašyti: Mr. Vyt. Žvirgzdys, 315 No. Francis St., Madison, Wis.

Lietuvių Studentų S-gos J.A.V. Centro Valdyba

Tikrai gilius užuojautos verti ateitininkai, kai juos visokie kenkėjai taip terorizavo ir varinėjo po katakombas. Tačiau tokias pasakas apie "katakomby amžių" Lietuvoje tik jie vieni gali išgalvoti ir joms tikėti. Vyt. Gedrimas

JAUNIMO TEATRAS RŪTA

1952 m. kovo 23 d. 4 v. Lietuvių salėje

kartoja

MYKOLO VENCLAUSKO

Burtininko Pinklėse

5 veiksmų ir epilogo pasaką

Pastatymas, režisūra, dekoracijos ir šokiai

akt. PETRO MAŽELIO

Bilietai po 2.00, 1.50 ir 1.00 dol. Visos vietos

numeruotos. Gaunama Dirvoje ir sekmadienį

nuo 2 val. p. p., Lietuvių salėje.

Prašome nevėluoti!

Pavėlavusieji bus įleidžiami tik pertraukos metu.

Empties in 2 Seconds!

Sensational New UNIVERSAL

Jet 99

NEW SUPER-TYPE VACUUM CLEANER

Cleans Rugs Better, Faster, Easier, With Air Alone!
Exclusive Jet 99 Rug Nozzle with Floating Brush gets all surface dirt, lint, hair the first time over the rug. Saves wear... saves time.

Jet Power Gets More Dirt!

Follows You As You Clean!

Cleans everything better, faster, easier!
The powerful Jet 99 motor creates a super-suction... half-a-million cubic inches of air a minute... gets all the dirt the first time.

Here's "Room-Easy" Cleaning!

The Jet 99 never gets in your way, pivots as you turn, glides from room to room... Balanced for easy carrying. Won't tip off stairs.

1 Just Press the Button

2 And Throw Away the Paper Bag!

NO DUST BAGS, NO CANS, NO FILTERS TO EMPTY!
Nothing to take apart, no heavy motor to remove, it's the easiest cleaner in the world to empty.

New Serva-tools with 99 uses for complete home cleaning

A special tool for every floor to ceiling cleaning task. Scratch-proof, mar-proof, they're easily attached to steel wands.

America's Most Complete Line of Home Cleaning Equipment

UNIVERSAL

LANDERS, FRARY & CLARK, NEW BRITAIN, CONN.

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave.

EX 1-0911

Cleveland ir APYLINKĖSE

LIETUVIŲ MOKYTOJŲ DRAUGIJOS

rengiamame Literatūros ir dainos vakare kovo 16 d. 6 val. Lietuvių salėje operos solistė Juzė Kristolaitytė išpildys religines ir pasaulines muzikos kūrinius. Akompanuoja Regina Brazaitienė.

Prozos kūrinius skaito B. Gaidžiūnas ir Emilis Skujeniekas, poeziją — Balys Auginas, Aurelija Balašaitienė ir Mykolas Venlauskas.

Visi kūrybos žodžio ir dainos bičiuliai, lietuviškosios mokyklos draugai ir rėmėjai maloniai kviečiami dalyvauti.

Įėjimas \$1. Bilietų galima gauti Dirvoje, Spaudos kioske, pas platintojus ir prie įėjimo.

TREMTINIŲ DRAUGIJOS SUSIRINKIMAS

Tremtinių Draugijos susirinkimas šaukiamas kovo mėn. 16 d. 11:30 val. Lietuvių salėje. Visi Draugijos nariai kviečiami dalyvauti. Bus svarstomas tolimesnis Draugijos likimas.

ALT METINIS SUSIRINKIMAS
dėl įvykstančio Tremtinių Draugijos susirinkimo atidedamas kovo mėnesio 23 dienis.

ROTA VADINS DETROITE

Detroite esantieji lietuvių skautų ir skautių tūtai, kovo mėn. 29 d. 7 val. vakaro Western High School salėje, rengia jaunimo teatro Rotos vaidinimą "Burtininko pinklėse".

Clevelando šis įdomus vaidinimas kartojamas kovo mėn. 23 d. Lietuvių salėje. Plačiau tuo reikalu skaityk Dirvos 6 psl.

LIETUVOS OPEROS PRISIMINIMŲ KONCERTAS

Labai retai pasitaiko proga išgirsti viename koncerte keturius lietuvių dainininkus, dainuojančius ištraukas iš kadaise Lietuvos Operos scenoje nuskaudę bėjusių operų ir tuo pačiu pagyventi anų gražių laikų prisiminimus. Clevelando lietuvių visuomenei tokią progą suteikia Lietuvių Kultūros Fondas, š. m. kovo 30 d. Public Auditorium Mažosios Teatros salėje surengdamas muz. Al. Kučiūno vadovaujamo operinio kvarteto koncertą. Kvartete dainuoja: sopranas Prudencija Bičienė, altas Sofija Adomaitienė, tenoras Stasys Baranauskas ir bosas Jonas Vaznelis.

Koncerto pradžia 6:30 val. Salė atidaroma pusvalandį anksčiau.

Įėjimas su pakvietimais, kurie jau dabar gaunami: Dirvos redakcijoje; Lietuvių spaudos kioske arba pas to kiosko vedėją V. Rocevičių; P. P. Muliolio įstaigoje; pas L. Kultūros Fondo val-

dybos narius ir talkininkus — bilietų platintojus. Rengėjai prašo pakvietimais apsirūpinti iš anksto.

M. K. ČIURLIONIO PAGERBIMAS

Čiurlionio ansamblis, vadovaujamas muz. Alf. Mikulskio, š. m. balandžio 20 d. Clevelande pagerbia savo šefą — didįjį lietuvių kūrėją Mikalojų Konstantiną Čiurlionį jo 40 metų mirties sukaktuvių proga. Tuo tikslu L. Kultūros Fondas rengia iškilmingą Čiurlionio ansamblio koncertą, kuriame Čiurlioniškiai pasirodys su nauju repertuaru.

KONCERTAI SEVERANCE HALL

Kovo mėn. 20 ir 22 vakarais įvyks du simfonijos koncertai. Programą pradės David Diamond ketvirta simfonija ir baigs Johannes Brahms ketvirta simfonija. Įvairi ir kita programa.

"Twilight" koncerte šį sekmadienį, 4:30, bus išpildoma "Rosamunde" ir simfonija Nr. 2. Pabaigoje bus išpildoma "The Masersingers of Nuremberg".

STUDENTŲ DĖMESIUI

Šiuo metu, Clevelando Lietuvių Studentų skyriuje, yra užsiregistravę 22 studentai.

Visi studentai, kurie dar neužsiregistravę, registruojasi pas A.L.S.S. Clevelando skyriaus pirmininką P. Joga, 1615 E. 77 St. Apt. 11, Cleveland 3, Telf. EX 1-6509, arba pas sekretorę N. Vedeckytę, 6722 E. Bayliss Ave., Cleveland 3, Telf. HE 1-6254. Pirmininkui Vyteniiui Telyčevui įšvykus į JAV kariuomenę, A.L.S.S. Clevelando skyriaus pirmininko pareigas perėmė Pranas Joga.

NAUJA SPORTO SEKCIJA

Clevelando LSK žaibo valdybė bokso sekcijai, kurios vadovu bei treneriu pakviestas žinomas mūsų boksas, daugkartinis Lietuvos meistras Jonas Žemaitis, neseniai atvykęs iš Anglijos ir dabar apsigyvenęs Clevelande.

CLEVELANDO SPORTININKŲ ŽINIAI

Clevelando LSK žaibo valdybai pavadus man sudaryti Sun-kiosios Atletikos bokso sekcijai, kviečiui prisidėti visus norinčius kultūruoti šią sunkią, bet galingą sporto šaką, kad po kruopštaus pasiruošimo galėtume rungtyniauti su visais boksas, rungtyniaujančiais sportiš-kai laimėti ir pralaimėti.

Su malonumu ir atsidėjęs prižadą jums perduoti tas sporto žinias, kurias teoretiškai ir praktiškai patyriaus per 14 metų besiboksavus Lietuvoje, Italijoje ir Anglijoje, tuo pačiu, pra-

METROPOLITAN OPERA CLEVELANDE

Nuo kovo mėn. 14 iki 19 Clevelande, Public Auditorijoje, įvyksta 27-as Metropolitan operos pasirodymas Clevelande. Įvairių operų išpildyme pasiro-

eidamas Italijoje ir Anglijoje bokso, gimnastikos ir masazo instruktorių mokyklas.

Visi suinteresuotieji prašomi kreiptis į LSK žaibo valdybą, arba tiesiog į mane, šiuo adresu: Jonas Žemaitis, 722 College Ave., Cleveland 13, Ohio; telefonas SU 1-7287.

IDOMIOS KREPSINIO RUNGTYNĖS

Šį šeštadienį, kovo 15 d., St. Clair Recreation Center salėje, esančioje St. Clair Ave. prie E. 62 St., įvyks draugiškos krepšinio rungtynės tarp LSK žaibo vyrų komandos ir Joe Cocota Leathers. Žaibo mergaičių krepšinio komanda taip pat turės draugiškas rungtynes prieš St. Clair Recreation Center mergaites. Rungtynės rengia LSK žaibas. Visi krepšinio mėgėjai kviečiami kuo gausingiau atsilankyti. Rungtynių pradžia, vyrų — 5:00 val., mergaičių — 6:15 val. Norint sėdėti, reikia važiuoti St. Clair Ave. iki E. 62 St., nuo kur iki salės yra vos keleta žingsnių.

SVETĖ IS AUSTRALIJS

Dirvos redakcijoje lankėsi tik iš Australijos atvykusi Salomėja Juškaitė-Nyerges. Ji, kaip tremtinė, prieš keturius metus yra nuvykusi į Australiją. Dabar, su savo vyru, buvusiu Amerikos armijos kariu Vokietijoje, apsigyveno Bedforde. Kitame Dirvos numeryje ji pažadėjo pateikti daugiau žinių iš tenyškio lietuvių gyvenimo.

REIKALINGAS KAMBARYS

Vienam asmeniui, vyrui, reikalingas kambarys ir virtuvė. Gali būti ir antrame aukšte. Pranešti Dirvos redakcijai.

RKO Keith's 105th

Kovo 12 — 15 d. "RED SKIES OF MONTANA" su Richard Widmark, Jeffrey Hunter.
Kovo 16 — 18 d. "THIS WOMAN IS DANGEROUS" su Joan Crawford, Dennis Morgan.

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park

EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

DAR ŠIANDIEN UŽEIK I DIRVĄ

Mes turime visas naujausias knygas, kurios tik išėjo Amerikoje, Anglijoje, Australijoje ar Vokietijoje. Užeik ir nusipirk.

Tarp eilės gerųjų knygų, atkreipk dėmesį į šias:

Altoriai šešėly	\$4.00
Balutis	1.50
Dulkės raud. sauleleidy	3.00
Debesys plaukia pažemiu	2.50
Gintaro pasakos	0.35
Kazimieras Saphiega	2.50
Kuprelis	2.00
Lietuviškos pasakos	2.50
Lapės pasaka	1.10
Mėnuo vadinamas medaus	2.50
Meškiukas Rudnosukas	2.00
Motulė paviliojo	0.60
Nemunas	2.00
Our Country Lithuania	5.00
Pirmas rūpestis	2.00
Pragaro pošvaistės	3.50
Partizanai už geležinės	2.50
uždangos	1.00
Paslaptis	1.00
Pakeliui į mirtį	1.20
Princas ir elgeta	0.80
Ramybė man	0.25
Raguvos malūnininkas	1.50
Sudiev, kvietkeli	2.50
San Michael knyga	2.00
Sventieji akmenys	3.00
Tautosakos lobynas	1.90
Tėvų pasakos	1.50
Vieneri metal ir viena	2.00
savaite	
Valentina	

Visų lietuvių pasididžiavimas šias, ir daugelį kitų knygų, turėti savo namuose.

Dirvoje galite gauti Karj. Lietuvių dienas, Margutį, Pelėdą, Vienybę ir Amerikos Lietuvį.

GEORGE WAYLONIS

keturių vyrų orkestras įvairiems parengimams. Prieinama kaina. Tel. UL 1-2993

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raudonai tampa sunaikinti arba ugandinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivavino, ko visada reikalauja apdraudus kompanijos pirm, ne už išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS

509-12 Society for Saving Bld
Telef.: MAin 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

JONAS G. POLTER

Lietuvis

Namų Maliavotojas

Popieriutojas

Apkainavimas ar patarimas reikale Jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.

Telef.: Potomac 1-6899

Savers always welcome

MEMBER FEDERAL DEPOSIT-INSURANCE CORPORATION

VYRAS AR MOTERIS

Jei jūs turite 1200 ar daugiau grynais pinigais, mes jums galime parūpinti biznį, kuriame per mėnesį sugaišite tik apie 10 val. laiko.

Specialūs svečių radijos turi būti pastatyti viešbučiuose ar auto mašinų stotyse, netolimoj apylinkėj ir su leidimu.

Jums reikės tik iš tų radijo automatų surinkti pinigus ir kaskartinis patikrinimas jums duos pelną išties metus.

Rašant duokit asmeninių žinių ir telefono numerį pasimaitymai. Rašykite:

National Distributing Co.,
932 Schofield Building,
Cleveland 15, Ohio.

REIKALINGAS KAMBARYS

IR VIRTUVĖ

senesniojo amžiaus dviejų asmenų šeimai. Skambinti vakarais:

tel. HE 1-9729

JIESKO DARBO

vidutinio amžiaus moteris prižiūrėti vaikų dienos metu arba atlikti namų ruošos darbus.

Skambinti vakarais:
tel. HE 1-9729

PAVASARIS-VEIKIMO LAIKAS!

Pavasaris — naujų sumanymų ir veikimo laikas. Laikas statyti naujus namus, taisyti ar pagražinti.

Tuose sumanymuose visad atsiranda piniginis reikalas. Lietuvių Banke, norint tuos sumanymus įgyvendinti, galima daug atsiekti. Bankas per daug metų įsigijo didelį patyrimą ir jums gali visada padėti.

Taupymas yra Federal Insurance Corp. — JAV valdžios saugumo užtikrintas — kiekviena knygutė iki \$10.000.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00, val.
Tėčiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

GERIAUSIA
GARANTUOTA UŽ
GERŪMĄ YRA

MONCRIEF

SILDYMO IR

ORO VĖSINIMO SISTEMA

GASAS
ALIEJUS
ANGLIS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio
OFISO TELEF.: MAin 1-1773. REZIDENCIA: PENINSULA 2521
Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudus-insurance reikaluose.
Suteisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515
WM. DEBBS PAINTING CO.
WM. DEBBS
Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I. J. SAMAS, JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairus dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkeli - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas
—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras-Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licenzijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metų simpatingo ir rimto patarnaviimo
6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

BILIETAI ATSKIEMI PASIRODYMAMS PARDUODAMI NUO KOVO 17

METROPOLITAN OPERA

BALANDŽIO 14-19 PUBLIC AUDITORIUM

Bal. 14, vak. AIDA: Milanov, Theobom, Amara, Del Monaco, Warren, Hines. Ballet.

Bal. 15, vak. MADAMA BUTTERFLY: Albano, Miller, Kullman, Valentino, DePaolis.

Bal. 16, vak. RIGOLETTO: Gueden, Madeira, Di Stefano, Warren, Moscona. Ballet.

Bal. 17, vak. CARMEN: Stevens, Conner, Amara, Roggero, Tucker, Merrill. Ballet.

Bal. 18, Popiet, LA BOHEME: De Los Angeles, Gueden, Di Stefano, Harvooi, Guerrero, Hines.

Bal. 18, vak. GIANNI SCHICCHI: Peters, Madeira, Baccaloni, Hayward, Alvary.

Bal. 19, vak. LA TRAVIATA: Albano, Votipka, Roggero, Pearce, Merrill. Ballet.

Bal. 19, vak. MARRIAGE OF FIGARO: Steber, Conner, Miller, Glas, Peters, Lenchner, Roggero, Valdengo, Slep, Baccaloni. Ballet.

KAINOS: \$7.50, \$6.00, \$4.50, \$3.00, \$2.40, \$1.20. (Nėra teikų). Kiekurių kainų vietos negaunamos visoms operoms.

BILIETAI PARDUODAMI: UNION BANK OF COMMERCE — ATDARA 9:30

iki 5:30. Main Banking Lobby — E. 9th ir Euclid, Cleveland 14 — MAIN 1-8300

Libretto Knabe Piano Used Exclusively.

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdriott 1-4486. Redaktorius Balys GAIDŽIČNAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

ŽODIS NUO LAIVO

Pereitą savaitę prezidentas Trumanas kalbėjo į tautos, esančias už geležinės uždangos. Toje kalboje jis pranešė, kad išplaukia laivas į jūras, kuris yra mažesnis už naikintuvus ir neturi patrankų, bet jo krovinyje yra labai brangūs ir nepaprastai. Tas krovinyje yra tiesa.

Tai yra "Voice of America" laivas, kurio radijo siųstuvas prisidės prie visos eilės jau esančių siųstuvų, perduodančių žinias už geležinės uždangos 45-ies kalbomis. Jo paskirtis — nušviesti kiek galima patogesnes radijo bangoms sklaidyti vietą, kad tos bangos už geležinės uždangos būtų lengviau pagausiamos. Kadangi jis savo buvimą vietą galės kaitalioji, tai jį sunkiau bus trukdyti. (Sovietai jau dabar yra priversti laikyti apie 1.250 užsienio radijo trukdymo stočių).

NAUJAS LAIKOTARPIS

Ne tiek laivo panaudojimas šiam tikslui, kiek pati prezidento kalba yra pradžia naujo laikotarpio psichologinėje kovoje prieš komunistinę diktatūrą. Svarbus faktas, kad kalbėjo pats Amerikos prezidentas ir jis kreipėsi ne į pavergtųjų kraštų valdovus, o tiesiog į pavergtįsias tautas, sakdamas:

"Mes neturime jokių ginčų su Sovietų Sąjungos žmonėmis... Mes esame jūsų draugai ir nėra tarp mūsų tokių nesuipratimų, kurių negalėtumėm sutvarkyti taikiai būdu".

Prezidentas nepasakė — "suikilti prieš pavergtįsias", bet jis pasakė: "Mes žinom, kad jūs kenčiat priepauidį ir persekiojimą. Mes žinom, kad jeigu jūs turėtumėte laisvės pasakyti, ką jūs iš tikro galvojate, tai jūs prisijungtumėt prie mūsų siekimo panaikinti karo baimę ir įgyvendinti taiką pasaulyje visiems geros valios žmonėms. Jūsų valdžia per savo laikraščius ir radiją gali bandyti įtikinti jus, kad Jungtinės Valstybės yra karo siekiantis priešų šalis, bet tai netiesa... Kada tik girdėsite šį balsą, žinokite, kad Jungtinių Valstybių žmonės — tiesia jums draugišką ranką per vandenynus. Ateitis gali atrodyti tamsi, bet tikėkim drauge, kad visos tautos vieną dieną įžengs į taikos ir teisingumo šviesą".

Sioje kalboje pirmą kartą taip ryškiai pabrėžtas skirtumas tarp pavergtųjų ir pavergtųjų. Ir pirmą kartą pats JAV prezidentas prabilo tiesiai į pavergtuosius, per pavergtųjų galvas. Tai, be abejo, sustiprins pavergtųjų vilčių.

O KAI SU DIPLOMATINIAIS SANTYKIAIS?

Bet, savaime suprantama, visiems, kurie tenai bus tai prezidento kalbą išgirdę ar apie ją paryškę, kils klausimas: o kodėl JAV vyriausybė vis dėlto palaiko diplomatinis santykius su mūsų pavergtėjais, jei kalba tiesiai į mus? Ar tokia kalba ir diplomatinis santykiavimas su mūsų priešais yra suderinami? Juk čia kur nors turi būti veidmainiavimas... Kaip mes galim įsitikinti, kur tas veidmainiavimas — ar diplomatinėse santykiuose, ar prezidento kalboje?

Suprantama, toks klausimas statymas gal būtų perankstyvas, tačiau jis visai natūralus ir prispaustiesiems, kenčiantiems negalima priekaištauti, jei jų mintyse tas klausimas kils ir jei jie nekantariai lauks ir jį atsakymo.

Ar "Amerikos Balsas" gali paaiškinti klausytojams, kad būkit ramūs, mes esam nuosirdūs prezidento žodžiuose, o ne diplomatinėse santykiuose? Žinoma, toks pasakymas būtų niekam, net ir Maskvai, ne naujiena, bet viešai tai pasakius vargu ar diplomatiniai santykiai ir būtų toliau galimi...

Tačiau, jei ilgą laiką po prezidento kalbos padėtis liks tokia pati, tai šios kalbos įspūdis, koks jis didelis būtų tenai šiandien, pamažu išbluks. Ir neišvengiamai pradės stiprėti įtarimas, kad kaip tik ši kalba yra buvusi neuosirdi, kad tai buvo tik žodžiai, nepatvirtinami veiksmais...

PRANEŠIMAS, KURĮ VISI GERIAUSIAI IŠGIRSTŲ

Vasario 22 d. Washingtone įvykusioje "Psichologinės strategijos" konferencijoje kongresmanas Kersten atvirai siūlė diplomatinis santykius su visomis komunistinėmis vyriausybėmis, neišskiriant ir Maskvos, nutraukti. Anot jo, tai būtų aiškus pranešimas visoms pavergtoms tautoms, kad Amerika nebejuokauja, kad ji iš tikrųjų nedraugauja su tautų pavergtėjais. To pranešimo negalėtų sutrukdžyti jokia geležinė uždanga, negalėtų sutrukdžyti nei 1.250 radijo trukdymo stočių. Ir tam pranešimui perduoti nereikėtų nei balionų, nei desantų, nei slapto spaudos. Jis būtų perduotas diplomatiniais keliais ir jį neišvengiamai išgarsintų pats komunistų radijas ir komunistų spauda. Nesvarbu, kaip jie tai aiškintų. Kam reikia, tas puikiai supras, ką mes norim

Atyčiai perskačius J. Brazaičio pareiškimus, kuriuos jis yra padaręs į JAV atvykimo proga, ne tik kad nesimato to DRAUGO tvirtinamo "nuostabaus nuoseklumo", bet priešingai, iškyla naujų neaiškumų ir abejonių.

Nekalbant jau apie visuomenės žinomus VLIKo struktūrinius negalavimus bei savitarpinius nesutarimus, iš tų pareiškimų išryškėja, jog tuo keliu (susmulkinimo, o anot prof. Pakšto, susidulkinimo...) pažengta dar toliau. Šiaip ar taip, Lietuvos laisvinimo bylos kertiniu akmeniu yra: mūsų diplomatai. VLIKas Lietuvos vadavimo darbe. Žinoma, gali įsivaizduoti, kad naujų žmonių, naujų taktikų, jėgų pagrindiniai to darbo ramsčiai yra ir liks tik mūsų diplomatai, vistikie, ar kurie tik faktiniai veikiai, ar turi ir teisinį pripažinimą, ypač pastarieji. Jiešant taktikų, galima rasti kartais pripuolamai neblogų. Galima kartais per senas pažintis prieiti ir prie karalių, kur nors Rotary klube, ir jam neblogai nupasakoti Lietuvos tragediją. Bet bus tik pripuolamai momentai Lietu-

viams žmonėms tuo žygiu pasiekti.

KOKIA DIPLOMATINIO SANTYKIAVIMO NAUDA?

Nurodoma, kad diplomatinės misijos prie komunistinių vyriausybių laikomos tam, kad būtų galima gauti bent šiekį tokių informacijų, kas ten darosi.

Kongresmanas Kersten nurodė, kad diplomatinės misijos prie komunistinių vyriausybių yra taip suvaržytos, jog jos faktiškai negali gauti jokių kitų informacijų, kaip tik tas, kurias joms pakiša pačios komunistinės vyriausybės. Tai tik jų diplomatinės atstovybės pas mus naudojami tokia laisve, kad gali sužinoti viską, net ir tai, ko tikrai neprivalėtų sužinoti. Anot kongresmano Kersteno, atsaukę savo diplomatus iš Maskvos mes nemostom nieko, o išsiuntę Maskvos diplomatus tikrumoje sumažinsim komunistinių šnipų skaičių Amerikoje maždaug septyniais šimtais!

LOGIKA REIKALAUJA

Diplomatinis santykių nutraukimas yra, žinoma, žingsnis artyn prie karo pavojaus. Kol Amerikos vyriausybė ne tik nori pasirodyti, kad ji vengia karo, bet ir iš tikrųjų jo dar vengia (ir dėl to, kad apskritai to nenori, ir dėl to, kad dar nėra pasirengta), tol diplomatinis santykių nutraukimas būtų perankstyvas žingsnis. Bet karta pamažu prezidentui prabilus ir pavergtas tautas, kaip į draugus, ir davus suprasti, kad pavergtėjai yra priešai, vistikie atrodo, jog bent po tam tikro laiko kitas santykių laikotarpis turės prasidėti jau ne kuo kitu, kaip tų dviprasmiškų diplomatinis santykių išnykimu...

vos vadavimo darbe. Tačiau užsienio politika, jei tokiu aukštu terminu galima pavadinti VLIKo Uzsienio Tarybos veiklą, nepripuolamai momentais turi remtis, bet pastoviais faktoriais. O tokiais yra tik mūsų diplomatai. Per juos ir VLIKas, ir tik per juos, turi pastovų "langą" į tarptautinį forumą.

Tačiau paskaičius bene pirmąjį J. Brazaičio pareiškimą (rūpestingai ir apgalvotai, atrodo, paruoštą, nes to pareiškimio santrauka buvo išdalinta iš anksto spaudos atstovams), tuoj pat kyla klausimas, o kur mūsų diplomatai, jeigu kalbant VLIKo vardu apie Lietuvos laisvinimo veiklą, juos apieina? Tiesa, J. Brazaičio pareiškimė minimas Dr. S. A. Bačkys, kurio greta atskiriems uždaviniais įsijungias min. J. Savickas, be to, VLIKo kviečiamas prof. J. Baltušaitis, min. E. Turasas, karatimariai siekia ne tik Diplomatinio Sefo St. Lozoraitį, bet daug plačiau. Nes kaip kitaip suprasti Brazaičių geriau žinomas pavardes.

Kur gi mūsų didieji Lietuvos vadavimo ramsčiai, kur ministrai P. Žadeikis, Kazys Balutis,

Kovojo prieš komunizmą aukojasi visi lietuviai

Pasikalbėjimas su T. Šidiškiu, Vliko ir Vykd. Tarybos nariu

— Ar Vlikas turi seimo, o V. vyriausybės funkcijas?

— Dėl paties Vliko funkcijų teisingai yra pasakęs savo vasario 16 d. proga tartame žodyje kraštie Vliko p. Pirmininkas: "Šia proga Jums pareiškiu ir užtikrinu, kad Vlikas savo pareigas baigs ant Lietuvos ribos, nes valdžia privalo priklausyti tiems, kurie savaime žemę kentėjo ir kovojo su priešų žiaurių už laisvę ir garbę bei savo teises". Šiuo galutiniai atmetamas kai kieno aiškinimas dėl tarymų Vliko pretenzijų ir seiminės bei vyriausybės funkcijas.

— Kokie yra artimiausi Vliko ir Vykdamosios Tarybos uždaviniai?

— Kaip Tamstoms žinoma, Vlikas yra atsidūręs gana keblioje padėtyje dėl gana aiškaus pasidalinimo į du lygius blokus. Tai priveda kartais prie abipusio susineutralizavimo ir tik prie negiamų sprendimų negalint susitarti labai svarbiais ir esminiais klausimais, kaip tai buvo dėl bendradarbiavimo formos su Lietuvos Diplomatinio Sefu. Jieškodami iš dabartinės padėties išėjimo mes siūlėm ir siūlom laisvai vykdyti Reutlingene pasirašytą susitarimą su Lietuvos Diplomatinio Sefu, priimti į Vliką Mažosios Lietuvos Tarybos atstovų, sušaukti platesnio masto lietuvių konferenciją, aptarti pagrindines Lietuvos vadavimo problemas. Reformos sunkiai vyksta, bet šis tas jau padaryta.

— Kokią dabar yra padėtyje susitarimas su LDS?

— Vliko pirmininkui yra pavesta sueti ir ryšius su LDS Seftu ir tartis dėl galimų pradėti praktiškai vykdyti Reutlingene pasirašytąjį susitarimą.

— Ar J. Brazaitis nuvyko į JAV kaip Vliko įgaliotinis su Vliko misija ir ar tuo titulu jis davė spaudai pasikalbėjimus?

— J. Brazaitis išemigrovo per IRO bendrą tvarką. Iš Vliko jis laikinai pasitraukė ir į jo vietą įėjo naujas jo grupės atstovas. J. Brazaitis galėjo duoti pasikalbėjimus tik savo arba savo politinės grupės vardu, bet ne Vliko.

— Paryžiečiai sužinojo, per Amerikos spaudą, kad čia, Paryžiuje, esama, kaip Tėviškės Žiburiai parašė Vliko "smogiamojo būrio" — grupės, veikiančios Vliko vardu ar įgaliotimu? Kadangi, į ją, įeina, kaip turėtų būti diplomatai, ar tai nesudaro paralelizmo su jau esančia diplomatinė atstovybe?

— Vliko delegacijos Paryžiuje iki šiol nėra. Kai kurie J. Brazaičio pasikalbėjime išvardinti asmenys turėjo ir turi Vliko specialius pavedimus atskiriems reikalams ar buvo Vliko kvesti atskiroms misijoms. Vlikas bendradarbiauja ne tik su J. Brazaičio išvardintais asmenimis, bet ir su kitais, kurių J. Brazaičio išvardintais asmenimis, kad tai nesudaro paralelizmo su diplomacija, nes diplomacija veikia kitais principais,

mes esame giliai įsitikinę, kad patys svarbiaji Lietuvos vadavimo ramsčiai yra ir pasiliks visi mūsų diplomatai bendra ir a i, o kairurie, užima savo postus didelėse ir politiką lemiančiose valstybėse, ypač patin g a i. Gali kas nors, kalbėdamas savo partiniais interesais jų nuopelnus nutylėti; gali ir J. Brazaitis savo pareiškimuose juos apeiti, bet nuo to jų vaidmuo bei reikšmė nei kiek nesumažėja. Tas tik parodo, prof. Pakšto žodžiais tariant, dar didesnę lietuvišką "susidulkinimą..."

Idomu, nuo kada tą "tylos sąmokslą" posukį prieš kairiurios (beveik jau visus) mūsų diplomatus tulos VLIKo grupės padarė? Ar nuo tada, kai VLIKui atsiklausus, mūsų diplomatai įvairiais žodžiais, bet viena bendra mintim, pritarė VLIKo susitarimui su min. St. Lozoraitiu tvirtinimui? Žinoma, nesutarimų priežasčių gali būti ir kitur. Mūsų diplomatus, rūpinantis tik Lietuvos interesus, ne visada gal patogų paremti tūlus srovinius išsiskaidavimus, kai jie prasišaukia VLIKo veikloje. Užtat tūliams srovij atstovams ne vieta tylos sąmokslą prieš aukščiau minėtus mūsų diplomatus. Tai viena. Antra, nežūrint, kiek VLIKui sektųsi surasti naujų, nors ir vertingų, "talkingų,

ji tęsia Nepriklausomosios Lietuvos atstovavimą pagal legalios Lietuvos vyriausybės duotus įgaliavimus. Taigi diplomatų akcija yra valstybinė, gi Vliko — visuomeninė, rezistencinė. Ir tie ir tie privalo savo darbus koordinuoti. Tik taip dirbant bus pasiekta geriausių rezultatų bendrame Lietuvos vadavimo darbe.

— Ar tiesa, kad Elta išleido dėl p. Rooseveltienės tarymų pareiškimų oficialų komunikatą (kaip rašo Naujienos) ir išsiuntė telegramas (kaip rašo Tėviškės Žiburiai)?

— Jau du metai kaip tvarkau Eltą, bet tokio atsitikimo nėra buvę. Užtikrinu, kad tuo reikalu Elta nėra išleidusi jokio oficialaus komunikato ir niekam nėra telegrafavusi.

— Kaip žiūrėte į mūsų pasitaikancius išsireiškimus, kad

tiktai konfesinės partijos prisiglaudusieji yra tikri patriotai, o visokie liberalai, socialistai ir t.t. yra tik komunizmui dirvos rengėjai?

— Tai atsiduoda viduramžiais. Neturime maišyti religijos su politika, ypač krašto vadavimo darbe. Puikiai yra išsireiškęs Min. Balutis: "Aš ir krikščionis ir demokratas, bet ne krikščionis demokratas". Taip yra su dauguma lietuvių. Kovoje prieš komunizmą deda galvas ir aukojasi visi lietuviai. O pavergtėje tėvynėje, kaip iš tiesioginių šaltinių patiriama, nerūpi jokios partijos ir jokie kitoki pasiskirstimai. Krašte pasiskirstymas tik toks — vienoje pusėje lietuvių vieningi ir solidarūs didžioje nelaimėje, o kitoje pusėje okupantai su maža sąužė išdavikų. Pirmųjų pavyzdžiui privalo eiti ir mums visiems. Tai geriausias rodyklis, kaip mes išsienį turime žiūrėti į lietuviškus reikalus!

J. Masiulis.

KOMUNISTAI MICH. VALSTYBĖJE

Visą savaitę, vasario 25 d. iki 29 d., čia ėjo komunistų tardymai. Tardymus vedė kongreso Un-American Activities komiteto nariai, kongresmanai Charles E. Potter iš Michigan ir kongr. Moulder, Wood ir Jackson iš kitų valstybių. Tardymo federaliu teiseju yra Arthur A. Koscinski, padedant advokatams Frank S. Tovenner ir Donald Appel. Komunistus gina adv. Vito Marcantonio, buvęs kongresmanas iš New Yorko ir John J. Abpt, George W. Crockett, Jr. ir C. LeBren Simmons (abu negrai).

Žymiausi valstybės liudininkai buvo Mrs. Bereniece Baldwin, 49 m. amž. slaugė, dirbusi slapta kaip FBI komunistų centre Detroit 11 metų sekretorės pareigose. Richard Franklin O'Hair, taip pat iš FBI komunistų partijoje išdirbęs 5 metus ir Wayne B. Salisbury dirbęs slapta apie 7 metus. Tie visi valstybės liudininkai yra surinkę komunistų vardus ir visą komunistų veikimo medžiagą. Komunistų sąrašas iš 164 asmenų, įteiktų kongreso komitetui, yra įvairių tautybių žmonių. Tardymai jau 15, bet jie nieko svarbaus neatsako į klausimus. Jie sako, konstitucija jiems duoda teisę neatsakinėti į klausimus. Keli atsakinėję labai nemandagiai ir su komunistiniu įžulumu.

Apklašinėti jau buvo šie: Mrs. Eleanor Maki, mokytoja; John Cherveny (jugoslavai); Charles A. Hill, baltistų (negrai) ministeris; Joseph Bernstein, dailininkas; Jules Yanover, smuikininkas; Paul Hendley, dirbt. unijos tarnautojas; David Miller (škotai); J. Kovalski, komunistų part. finan. direktorius (lenkas); Mrs. L. Meisner, Wayne univ. mokinė; Patrick F. Rice, Fordo unijos lokalo 600 vice-prez.; Coleman A. Young, Negrų Taut. Darbininkų Tarybos prez.; Robert Cummings, jau suspenduotas American Youth for Democracy sekretorius ir organizatorius. Jis buvo priverstas komunistų organizacijos skyrių ko ne visose Michigan kolegijose ir dvejose universitetuose; Rafael Haskel komunistų mokyklos, 2419 Grand River Ave., School of Social Science, instruktorius, destas Marksizmo ir Leninizmo principus.

J. Edgar Hoover, FBI viršininkas pastebėjo, kad Michigan valstybėje yra apie 750 veiklių komunistų. Jie dirba įvairiose dirbtuvėse. Michigan ir Wayne universitetai turi po tris komunistų skyrius (celes). Po Jono Baldwin pareiškimu, komunistai turi slapta, pagrindžio vei-

kimo partijos dalį. Ji labai saugojama, bet ir joje siaučia baimė, nes ir joje gali būti slapty valdžios žmonių.

Tardymai bus atnaujinti kovo 10 d. ir, daugiau liudininkų bus išsąukta. Ar bus surastas įstatymas komunistus tinkamai nubausti, pamatysime. Moraliai jau daugelis jų nubausti. Paskelebus jų sąrašą, daugelis jau paleisti iš tarnybų, o dirbtuvėse darbininkai atsisako su jais kartu dirbti. Amerikiečiai jau supranta, kad komunistai yra jų valstybės ir tautos priešai.

J. K.

PAGROBĖ AMERIKOS KARĮ

Daugiau kaip prieš metus, 1950 gruodžio 15 d., nežinia kur dingo Europoj esančio amerikiečių dalinio karys Carneckis, lenkų kilmės, iš New Yorko. Ilgą laiką buvo manoma, kad jis gal pabėgo iš kariuomenės ir arba šiaip kur pasislėpė, arba pasišalinęs pas komunistus.

Praėjus beveik pusmečiui, 1950 gegužės 5 d., Amerikos ambasada Prahoje gavo iš to kario tokio turinio žinią:

"Noriu jums pranešti, kad esu sulaukęs Prahos apskrities kalėjime, Karlovo Nemėsti. Aš būčiau labai dėkingas, jei ambasados pareigūnas aplankyty mane kaip galima greičiau".

Tačiau ambasada nepasisekė jį aplankyti. Čekų pareigūnai aiškino, kad Carneckis, būdamas priešingas Amerikos "agresyviai" politikai, pats pasišalinęs iš kariuomenės ir prašė prieglaudos. Kodėl jam suteikta "prieglauda" kalėjime, to nebuvo paaiškinta.

Dabar čekų laikraščiai pranešė, jog Carneckis yra "repatrizuojamas" į savo tėvynę Lenkiją ir vasario 22 d. jau perduotas lenkų valdžios pareigūnams.

Jo šeima tvirtina, kad jis niekad nepasireiškė kokiomis nors simpatijomis komunistams ir kariuomenėje buvo patenkintas, net buvo pasiryžęs daryti savo tolimesnę karjerą kariuomenėje. Kaip jis pateko į čekų rankas, neišaiškinta, bet kad jis iki šiol buvo laikomas čekų kalėjime iki buvo nusistatyta "patenkinti prašymą" repatriuoti į tikrojo tėvynės, pasako pakankamai.

TĖVIŠKĖLĖ

PAREIGA

— Jonuk, — pasakė mama, — aš turiu minutei išeiti į krautuvę. Būk geras ir prižiūrėk pyragą, kuris kepa krosnyje. Lygiai 12 val. išimk iš krosnies.

— Gerai, — pasakė Jonukas, — lygiai 12 valandą išimsiu pyragą.

Mama ramiai išėjo į krautuvę, o Jonukas ėmė žiūrėti į laikrodį. Bet kieme pasigirdo švilptėrijimas. Tai kaimyno berniukas šaukė Jonuką į kiemą.

— Negaliu dabar išeiti. Turiu saugoti pyragą, — pasakė Jonukas per langą.

— Nepabėgs tas tavo pyragas. Ateik, aš turiu tau kai ką parodyti. Tu galėsi vėl grįžti.

Jonukas dar paabejojo, bet pagunda buvo didelė ir jis išbėgo į kiemą manydamas tuojau grįžti. Bet grįžo jis tik tada kai mama, parėjo iš krautuvės. Tada tik jis atsiminė paliktą pyragą. Bet su juo jau buvo baigta. Pyragas buvo sudegęs ir pilni kambariai buvo neskanių dūmų.

— Na, ką gi padaryti, — pasakė mama, — mano sūnus neišpildė ko prašiau.

Mama nesibarė, bet Jonukui buvo baisiai nemalonu.

Rytojaus dieną Jonukas su mama važiavo į miestą. Autobusas važiavo labai

greit. Jonukui labai patiko žiūrėti pro langą.

— Žiūrėk, mama, kaip mes greit važiuojame.

Mama nusišypsojo.

— O kaip manai, Jonuk, kas atsitiktų dabar jeigu šoferis nebūtų gerai pritvirtinęs rato?

— Negali taip būti. Jie juk visados gerai savo darbą padaro.

— Na, o gal pas jį buvo užėjęs kaimynas ir jis turėjo su juo pasikalbėti?

Jonukas prikando lūpą. Jis atsiminė vakarykštį įvykį. O mamytė jam pasakė, ką ir mes visi turėtumėm gerai įsidėmėti.

— Pareiga yra pirmasis dalykas, kurį tu turi atlikti. Kas neatlieka tinkamai savo pareigų tas gali padaryti labai daug žalos netik sau, bet ir kitiems. Nors ir menkiausią uždavinį reikia padaryti atsidėjus. Kartais ir labai nuo mažų dalykų priklauso dideli įvykiai. Didžiausios nelaimės atsitinka vien tik dėlto, kad kas nors vienai sekunde pamiršta savo pareigą. Stenkimės mažuose dalykuose būti pareigingi. Tuo būdu mes taip įprasime, kad ir sunkiausias pareigas bus lengva atlikti.

TĖVIŠKĖLĖ

1952 m. kovo mėnuo — Nr. 5

Redaktorius

VLADAS VIJEIKIS

Redakcijos adresas:

Tėviškėlė, 2313 W. 91 St.
Chicago 20, Ill.

TOLI NUO TĖVYNĖS

PETRAS BABICKAS

Toli nuo tėvynės, toli nuo namų
Sunku man krūtinėj, klaiku neramu.
Nerimsta širdis, nes ji lauks visada
Kada, o tėvyne, pašauksi. Kada?

Ir dieną ir naktį nemiela čionai,
Nėra čia ramumo minutei vienai,
Ir mintys man blaškos balandžiais baltais,
Kad Lietuvą brangią sapnuos tematai...

Kada, o kada prablaivės mums dangus?
Kada vėl sugrįš tai kas sielai brangu?
Kada, kaip širdis, Lietuva bus arti?
Kada pasibaigs nedalia ši karti?

Kada mes sugrįšim? ... Ar bus ta diena?
Tėvynė, kaip saulė, ji mums amžina,
Tegu nors dainelė jon skris per marias,
Kol laisvę ir laimę širdis vėl suras.

KOVO MENUO LIETUVOS ISTORIJOJE

3 d. 1861 m. Lietuvoje panaikinta baudžiava.

1879 m. Niuronyse, Anykščių val. gimė rašytojas Jonas Biliūnas.

3 d. 1918 m. Vokietijos ir Rusijos taika Lietuvių Brastoje. Rusija atsisakė nuo Lietuvos.

5 d. 1929 m. mirė Lietuvos šaulių S-gos įkūrėjas Vladas Putvinskis.

14 d. 1926 m. Paragiuose mirė rašytoja Lazdynų Pelėda.

16 d. 1846 m. Purviškjuose, Nemunėlio Radviliškio valsč., gimė didysis knygnešys Jurgis Bielinis.

18 d. 1919 m. vokiečiai nukovė sargybinių Praną Eimutį.

22 d. 1868 m. Jonaičiuose, Klaipėdos krašte, gimė rašytojas Vydūnas.

28 d. 1911 m. Petrapilyje mirė dailininkas, muzikas Mikalojus Kastantas Čiurlionis.

REDAKTORIUS PRASO VISUS ĮSIDĖMĖTI, kad "Tėviškėlė" laiškus rašyti ir uždavinių sprendimus siųsti reikia ne į Clevelandą, bet į Chicago, antrame puslapyje nurodytu adresu. Kitaip laišškai pavėluoja aplink bekeliandami.

TRAUKINUKAS

ZIG. GAVELIS

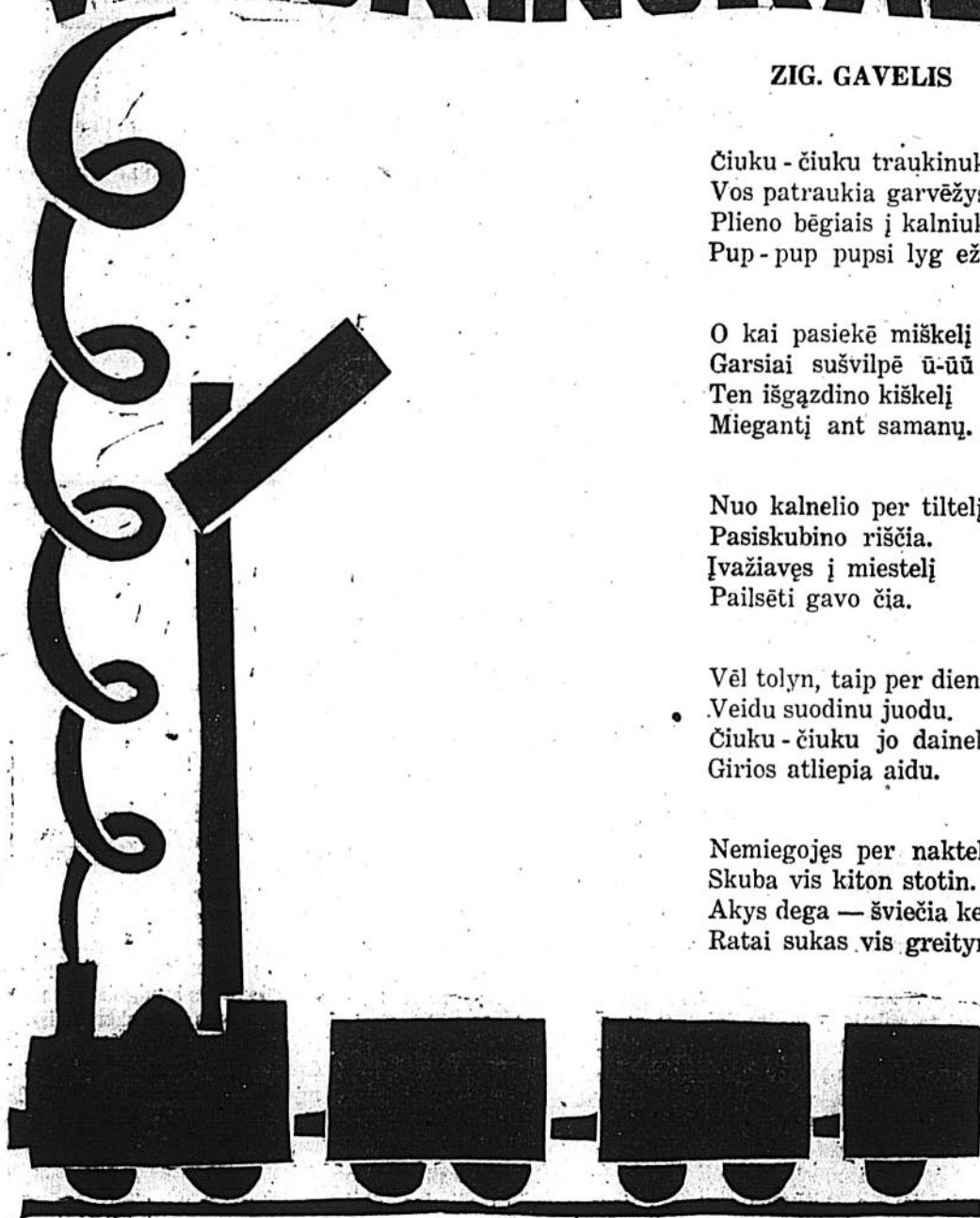
Čiuku - čiuku traukinuką
Vos patraukia garvėžys
Plienų bėgiais į kalniuką
Pup - pup pūsi lyg ežys.

O kai pasiekė miškelį
Garsiai sušvilpė ū-ūū...
Ten išgązdino kiškelį
Miegantį ant samanų.

Nuo kalnelio per tiltelį
Pasiskubino riščia.
Įvažiuojo į miestelį
Pailsėti gavo čia.

Vėl tolyn, taip per dienele
Veidu suodinu juodu.
Čiuku - čiuku jo dainele
Girios atliepia aidu.

Nemiegojęs per naktelę
Skuba vis kiton stotin.
Akys dega — šviečia kelią
Ratai sukas vis greityn.

Stasio Šimaičio (13 m.) piešinys

Šventasis Karalaitis

VIKT. ŠIMAITIS

Ant žalių Panerio kalnų stovi senas šimtabokštis miestas. Tai Vilnius — kunigaikščių miestas, Lietuvos sostinė. Tame mieste, šimtuose bokštų suskamba šimtai varpų. Žmonės sustoja ir klausosi to auksinio bokštų dainavimo, vienas už kitą gražesnis, vienas už kitą skambesnis. Bet pats galingiausias, pats skambiausias balsas plaukia iš Katedros bokšto. Tos katedros požemiuose palaidoti mūsų garsieji kunigaikščiai, o viename jos

kampe, puošnioj koplyčioj iškeltas virš altoriaus sidabriname karste miega jaunas karalaitis — šventasis Kazimieras.

Jis gimė 1458 m. spalio mėn. 3 dieną Lenkijos to meto sostinėje Krokuvoje. Nors šv. Kazimieras gimė ir užaugo Lenkijoje, tačiau savo gyslose neturėjo nė lašo lenkiško kraujo. Iš tėvo pusės jis yra grynas lietuvis, didžiųjų mūsų kunigaikščių sūnus. Jį tik kelios kartos teskiria nuo Vilniaus įkūrėjo Gedimino. Štai

tokia yra šv. Kazimiero giminytės eilė: jo tėvas — Kazimieras, senelis — Jogaila, pirmas prosenelis Algirdas, antrasis prosenelis — Gediminas. Vytautas yra šv. Kazimiero senelio pusbrolis.

Šventojo tėvas buvo Didysis Lietuvos kunigaikštis ir Lenkijos karalius. Jo motina buvo Elzbieta Habsburgaitė, Austrijos herцоgo ir vokiečių imperatoriaus Albrechto II duktė. Ir tėvas ir motina norėjo, kad visi vaikai užimtų karališkus sostus. Todėl keturi šv. Kazimiero broliai vienas po kito susėdo į Vengrijos, Čekijos, Lenkijos ir Lietuvos sostus. Penktasis buvo kardinolas. Keturios seserys ištekėjo už vokiečių kunigaikščių. Tik vienas Kazimieras nemėgo ir nesiekė karališkos garbės. Iš pat jaunų dienų jis pasižymėjo dideliu pamaldumu. Gyvendamas karaliaus rūmuose buvo apsuptas puotų trukšmo ir prabangos. Tačiau viso to nemėgo. Ne sykį nejuocių pakildavo nuo stalo, palikdavo užiančią draugiją, pasitraukdavo į nuošalų kambarį ir meldavosi. Po puošniais karališko atlaso rūbais vilkėjo šiurkščius ašutinius marškinius, o paauszuotas kurpaites pripildavo žvirgždo.

Eidamas 24 metus šv. Kazimieras su tėvu atvyko į Lietuvą, į Vilnių. Jis džiaugėsi Vilniaus ramybe, kuri buvo tokia miela po Krokuvos trukšmo. Karalaitis čia pagarsėjo labdarybe — vargšų ir nelaimingųjų globa. Senasis mūsų kunigaikščių miestas šventojo yra skersai išilgai išvaikščiotas. Jį pažino visi — turtingi ir vargšai. Vargšai jį mylėjo, turtuoliai jo bijojo. Tačiau karalaičio sveikata buvo silpna. Jis pastebimai menkėjo. Mirė tas šventas ir šaistus ka-

(Perkelta į 78 psl.)

MUDVI GALIVA

(Padavimas)

Sunki dalia skirta Lietuvos šalei, bet sunkiausią jos dalį neša žemaičių kraštas, į kurį nuolatos veržiasi priešai. Kaip skėriai jie užpuola ramius, savo žemę mylinčius žemaičius ir terioja jų šalį. Vos tik gaisrų ugnis pasirodo kuriame krašte, žmonės viską pametę bėga į pilį, kuri ant aukšto kalno pastatyta, turi juos apsaugoti nuo užpuolikų.

Štai ir dabar vyrai, moterys ir vaikai skuba į pilį, nes žvalgai pranešė, kad dideli būriai kryžievių pasirodė toluoje. Greit jie bus čia ir gaisrais pažymės savo kelius. Pilyje verda pasiruošimai. Vyrai rengia ginklus, stiprina sienas ir vartus, kad atlaikytų priešų puolimą, moterys verda vandenį ir smalą, kuriais apipils neprašytus svečius. Toli pamiškėje jau pasirodė pirmieji kryžievių būriai, ir kiek tik arkliai iškereta, lekia į pilį.

Pilyje ant sienų laukia vyrai. Jie įtempia lankus ir smailiomis vilyčiomis taiko į priešus. Suūžė, sudundėjo žemę nuo žirgų kanopų, sutraškėjo pilies vartai priešo remiami, bet čia juos pasitiko vilyčios, įjėtos ir karštas vanduo. Kaip nuo uolos jų būriai atsoko nuo pilies vartų. Visą dieną ir visą naktį tęsėsi nepaliaujami puolimai. O kai pamatė kryžieiviai, kad nenugalės narsių žemaičių, įsakė savo vyrams:

— Statykite palapines. Jei negalima paimti jėga, paimsime kantrybe. Palauksime kol jie patys, pritrūkę maisto, pasiduos.

Prasidėjo pilies apgūlimas. Prasidėjo sunkios dienos pilies gynėjams. Praėjo diena, dvi, trys, savaitė. Maisto ištekliai, kurio buvo taip nedaug, pasibaigė. Priešo eiles sustiprino bado šmėkla.

— Kas daryti? — klausė pilies vadas savo narsiųjų vyrų. — Kaip prasilaužti pro tankias kryžievių eiles ir pranešti Medininkų vyrams? Jie ateitų mums į pagelbą ir mes būtumėm išgelbėti.

Kariai nuleidę galvas klausėsi vado žodžių, bet nei vienas neišdrįso bandyti pasiekti Medininkus. Pilis buvo iš visų pusių apsupta ir niekas nesitikėjo gyvas praeiti.

Tik štai, užpakalyje karių eilių, pasigirdo moteriškas balsas:

— Mudvi galiva.

Kariai prasiskyrė ir praleido į priekį dvi jaunas merginas. Jos nedrąsiai ėjo tarp karių ir artinosi prie vado.

Mudvi galiva pranešti Medininkų kariam, — dar kartą pakartojo merginos. Ir visi stebėjosi jų drąsa.

Vos tik tamsa apgaubė pilies kalną, merginos tyliai išslinko slaptu išėjimu iš pilies. O pilyje likusieji su viltimi ėmė laukti pagalbos iš Medininkų. Ilgai laukti neteko. Kaip viesulas pasirodė Medininkų raiteliai ir bematant kryžiuočiai buvo išvaikyti. Daugelis jų galą gavo nuo aštrių žemaičių kalavijų ir tik retas išnėšė sveiką galvą.

Pilies gynėjai su dideliu dėkingumu prisiminė savo išgelbėtojas ir tuos stebuklingus žodžius, kuriuos juos taip drąsiai ištarrė:

— Mudvi galiva.

Ir pavadino tą kalną, kur tie žodžiai buvo ištarti, Medvėgaliu.

Seniai jau nebėra pilies, seniai jau narsiųjų jos gynėjų kaulai sudulėjo. Niekas nežino nei narsiųjų merginų vardų, bet kalnas ir iki šiai dienai vadinamas Medvėgaliu.

P. Survila

GINTARAS IR DRAMBLYS

K. S. KARPIUS

Pernai spauda skelbė, kad vienos mažos Afrikos valstybės valdovas siunčia Amerikos prezidentui dovanų — dramblių.

Kai Amerikos lietuviai važiuo pas prezidentus — pas Roosevelta, paskui pas Trumaną — Lietuvai užtarimo nuo priešų prašyti, vežė Lietuvos gintaro dovanas.

Dovanos svarbiems žmonėms duodamos tokios, kurias dayėjai laiko vertingiausias. O tokiems žmonėms, kaip prezidentas, skiria tokias dovanas, kurios atstovauja įteikiančiųjų tautą. Taigi, afrikiečiai rado tinkamiausia dovanoti dramblių, lietuviai gi gintarą — tai, ką mūsų tauta skaito brangu, gražu ir lietuviška.

Amerikos prezidentams dovanas atveža visokie žmonės: net pačios Amerikos indėnai, savo rankų darbo primityviškus margų akmenėlių ka-

rolius ir kitką. Tas dovanas prezidentai, baigę savo tarnybą, parsiveža į savo namus. Kai prezidentai numiršta, jų namai dažniausia pavertiami muziejais, taigi, tų dviejų prezidentų namus lankydami žmonės visada matys tas lietuvių gintaro dovanas.

Pats gražiausias ir brangiausias gintaras iš Baltijos jūros, nors gintaro karolius ir kitus dalykėlius gamina ir Adriatikos jūros pakraščiu gyventojai. Lietuvos gintaras buvo žinomas ir tolimuose kraštuose prieš daugelį amžių.

Lietuvių priešai — vikingai, kryžiuočiai ir kiti — šimtmečiais stengėsi atstumti lietuvius — žemaičius nuo Baltijos, bet po šimtmečių kovų narsūs lietuviai vis tik pajėgė nors nedidelį Baltijos pakraštį išlaikyti, kur turi gražią ir garsią Palangą ir netoliese kitą miestelį ir uostą — Šventąją.

MAN PATINKA „FANIBUKAI“

Laiškas "Tėviškėlės" Redaktoriui.

Gerasis Redaktoriau! Aš esu penkių metų berniukas. Man labai patinka "fanibukai". Tik tėtė ne visus leidžia žiūrėti. Bet Classics jis ir pats man atneša. Aš juos užsigulęs skaitau, žiūriu. Kai tik atsikeliu, tuojau — prie jų. Aš prašau dažnai savo tėtės ar mamos, kad man paaiškintų paveikslus ir kas parašyta, nes aš ne viską suprantu. Aš dabar turiu jau Homer's Iliad, The Adventures of Marco Polo, Joan of Darc, Jules Verne Misterious Island ir kt. Bet neturiu nei vienos panašios knygelės, panašiai kaip "funibook", iš Lietuvos gyvenimo ir lietuvių rašytojų. Aš taip norėčiau tokių. Apie senovės ir dabarties lietuvių kovas su savo priešininkais, apie krivius, Vilniaus įkūrimą, Mindaugą, Gediminą, Kęstutį, Vytauto kovas su kryžiuočiais ir kitais priešais, Algirdą. Apie viską, apie viską... Tai aš džiaugčiaus!

Redaktoriau, būk toks geras, padaryk taip. Aš daug ko išmokčiau. Tik padarykite, labai prašau, spalvotai, nes nespalvotų aš labai nemėgstu. Bet prašom tą padaryti labai greitai!

Šitą mano laišką prašom atspausdinti ne "Tėviškėlės" puslap., bet priešais, ir ne mažutėm raidelėm, bet didelėm, kad visi matytų ir perskaitytų laukty. Tik padarykite mums mažyliams tokių "fanibukų". Sudiev!

Raiviukas Koneč, Waterbury

Atsakymas Raiviukui

Mielas Raiviuk, štai aš ir išpildžiau Ta-

vo pageidavimą ir patalpinau Tavo laišką didesnėm raidėm. Padariau todėl, kad Tavo laiškas yra labai įdomus. Ir mažiesiems, kurie mėgsta "fanibukus", ir suaugusiems, kuriems "fanibukai" nepatinka. Tos knygelės, kurias Tu turi ir man patiktų pažiūrėti. Tačiau man labai nepatinka ir Tau patarčiau visiškai nesidomėti tais "fanibukais", kuriuose yra kovbojai, plėšikai, kur kalbama apie žmogžudystes ir įvairius nepadorius dalykus.

Dabar Tau labai patinka tos paveikluotos knygelės, bet paaugsi, išmoksi gerai skaityti ir pamatysi, kad Tau dar įdomiau bus paskaityti ir apie Joaną Arkietę ir Marco Polo nuotykius. Bet būtų labai blogai jeigu Tu pasakytum: "Kam man skaityti Homero Ilijadą? Juk aš ją jau žinau iš "fanibukų". Aš tikiu, kad taip nebus.

Toliau rašai, kad labai norėtum "fanibukų" iš Lietuvos istorijos. Tuo reikalu aš kreipiausi į keletą mūsų rašytojų ir jie atsakė: "Tokių knygelių leidėjai nenori leisti". Tada aš kreipiausi į knygų leidėjus. Jie man atsakė, kad jie mielai išleistų lietuviškas istorijas paveiksluose, bet, kad jų išleimas labai brangiai kainuoja (ypatingai spalvotų). Amerikiečiai gali jas išleisti ir pigiai pardavinėti todėl, kad jie išleidžia jų šimtus tūkstančių. Mūsų gi yra nedaug. O ir tie patys nelabai domisi lietuviškomis knygelėmis. Kas gi dabar daryti? Gal Tu Raiviuk ką sugalvosi?

Tavo redaktorius

ABECĖLĖ

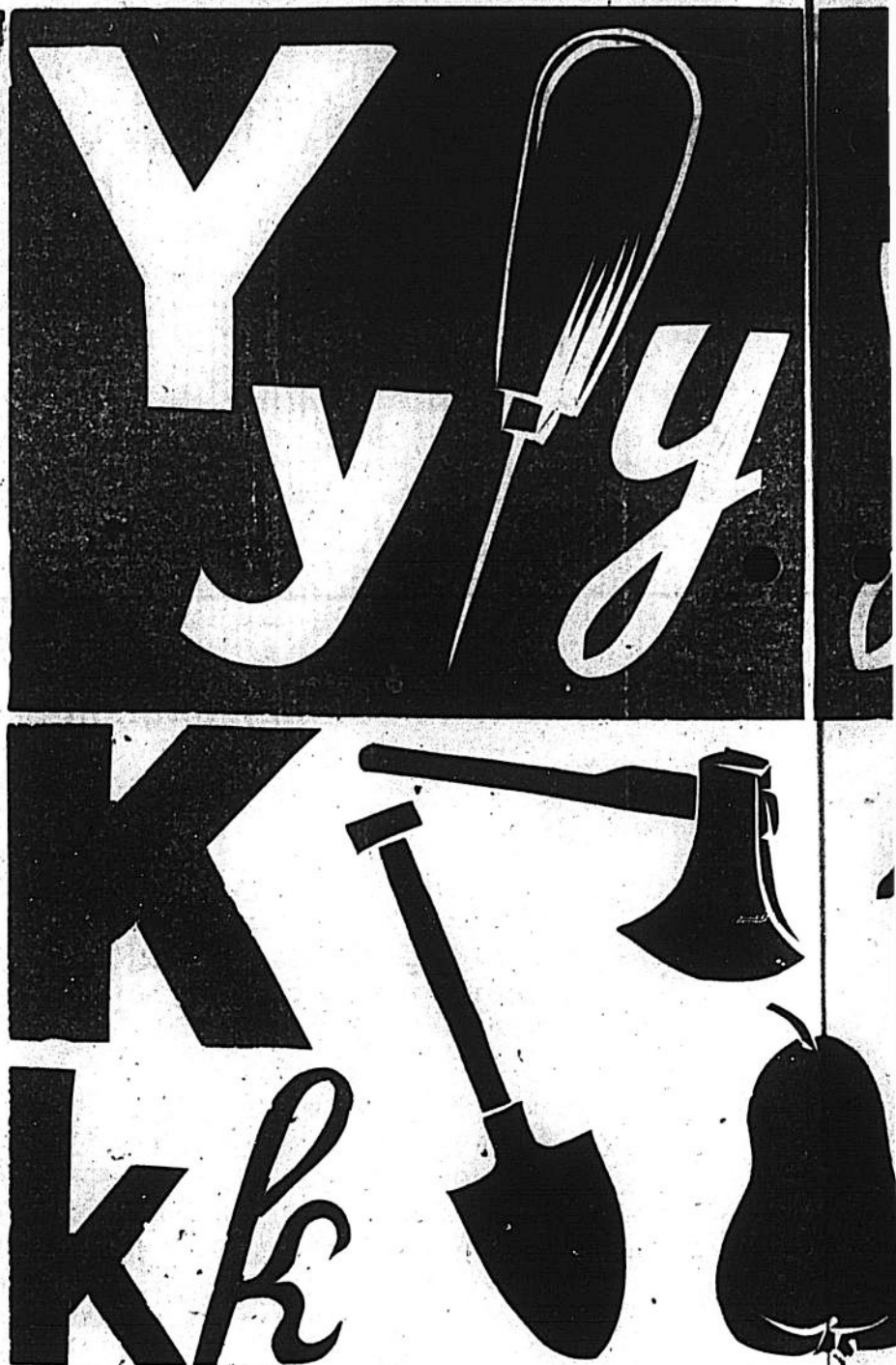
Šį kartą randate tris raides: Y — J — K. Y raide žodžių lietuvių kalboje labai mažai. Daugiausiai y raidė naudojama viduryje žodžių. J. raidė lietuvių kalboje visados skaitosi, kaip žodyje Jonas. Anglų kalboje ji ištariama įvairiai. K raidė lietuvių kalboje visur ištariama, kaip žodyje karvė.

PARODA

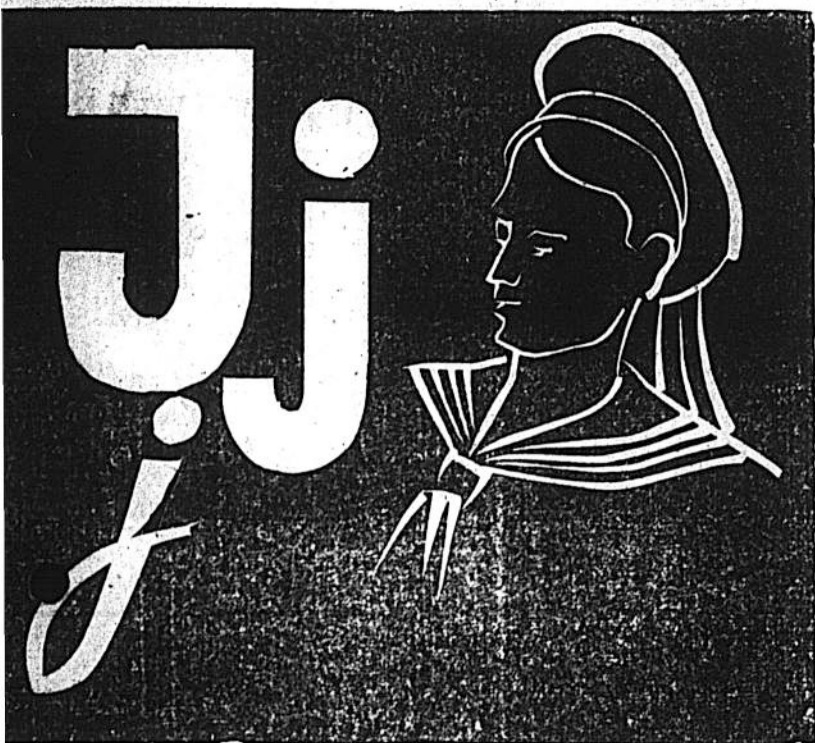
Pereitame "Tėviškėlės" numeryje buvo patalpintas kvietimas dalyvauti tarptautinėje vaikų piešinių parodoje. Gauti piešiniai parodos rengėjams į Philadelphiją jau išsiųsti. Tarp gautų piešinių yra ir Kęstučio Zapkaus (13 m. amž.) gyvenančio Torrington, Conn. darbai. Pasirodo, kad parodose jis dalyvauja jau ne pirmą kartą. Hartforde įvykusioje parodoje jis laimėjo pirmas premijas. Šioje parodoje dalyvavo daugiau kaip 1600 vaikų.

Vietos laikraščiai gražiai aprašė šį įvykį pažymėdami, kad Kęstutis Zapkus yra lietuvis, prieš ketveris metus atvykęs į Ameriką. Šiais metais jis baigia mokyklą. Toliau jis mano studijuoti mediciną arba meną. Tačiau nežiūrint kokią specialybę jis pasirinktų, jis ir toliau dirbs meno darbus.

Kęstutis Zapkus gražiai pasidarbavo iškeldamas lietuvių vardą. Juo turėtų pasekti visi mūsų vaikai ir dalyvauti įvairiose parodose, kurios jų miestuose rengiamos. Reikia dalyvauti netik parodose, bet taip pat įvairiuose konkursuose. Tuo būdu netik patys turėsime daug naudos, bet taip pat ir prisidėsime prie mūsų tėvynės gero vardo iškėlimo.

Linksmi klausimai

1. Kodēl bulves auga geriau ne-
gu kitos darzovēs,
2. Kas turi trīs pēdas, bet ne-
vaikšto?
3. Kā žmonēs norētu pamatyti,
bet negali?
4. Trys mergaitēs ējo j mokyk-
lā po vienu lietsargiu. Kodēl
jos nesuslāpo?
5. Juo daugiau jūs išimate, juo
greičiau auga. Kas?
6. Kodēl golfo žaidėjai nenaudo-
ja ilgesnių lazdu?
7. Kas turi vienā akį visados at-
merktā, bet nieko ģemato?
8. Koks gyvulis turi galvā kaip
katēs, kojas kaip katēs, uo-
degā kaip katēs, ir vis dēlto
nēra katē?

1. Nes turi akis ir mato, kā
daro. 2. Jaurdas. 3. Vakar diena.
4. Todēl, kad neliņo lietūs. 5. Duo-
be. 6. Todēl, kad ir dabar yra
pakankamai ilgos. 7. Adata. 8.
Kaciūkass.

Atsakymai

PAUKŠČIŲ DAINELĒS

(Lietuvių liaudies dainelē)

Tetirvinas ūžia mala,
Genys struobrį medy kala,
Karveliai burkuoja,
Gegutė kukuoja.

Pempė sako klyvis, klyvis,

Kas iš manęs pasidvyys:

Kiaušinėlius dėsiu,

Vaikelius perėsiu!

Vieversėlis ant kalnelio

Gražiai gieda dėl bernelio,

Kad pasiklausytų:

Zagrele! taisytų!

KLIUDŽIAU

JONAS BILIŪNAS

Tai buvo nedidelė balta katytė. Nuo lie-
taus ir purvo jos plaukai kabėjo sustirę ir
pasišaušę, o menkas suliesėjęs kūnelis visas
drebėjo nuo šalčio ir baimės. Radau aš ją
lauke, patvory pritupusią, susirietusią, ne-
laimingą. Mane pamačiusi, ji tokiu gailės-
tingu balsu sumiaukė ir pažiūrėjo akimis,
kuriose švietė ir baimė, ir viltis. Ji buvo dar
visai, visai jaunutė, bet tokia sudžiuvusi!
Gal ją atėmė nuo jos motinos žmonės; gal
jie pirma norėjo ją įdėti maišiukan ir, nu-
nešę į upę, įmesti vandenin, bet paskui at-
nešė laukan, pametė patvorin, kad ji nebe-
rastų namų ir nudvęstų badu: paš žmones
jau nebebuvo jai vietos; gal jau nebe pirma
diena ji čia išalkusi ir sušlapusi tupi...

Bet kas man darbo? Juk ji niekam ne-
reikalinga...

Ir aš apsidžiaugiau, kaip apsidžiaugia
pamatęs kiškį medžiotojas. O aš juk juo
buvau apsitaisęs. Ant pečių turėjau persi-
dėjęs lanką, rankoj nešiau strėlę: tariaus
esąs tikras Amerikos tyrklaikių gyventojas,
Kuperio aprašytas. Nors buvau tik antros
klasės mokinys, tačiau jaučiaus milžinas
esąs, kuris, rodės, ir vilkų gaują susitkęs
neišsigastų.

O čia buvo tik maža sudžiuvusi katy-
tė...

Atmatavęs dešimt žingsnių, atsistoju,
nusiėmiau nuo pečių lanką, įtempiau strėlę
ir pradėjau taikyti. Liūdnomis akimis žiū-
rėjo į mane nelaimingas gyvulėlis, tarsi
klausdamas, ką aš darau... ir laukė.

Strėlė suzvimbė ore, ir pamačiau, kaip
katytė staiga pervirto kulio, skaudžiai skau-
džiai sumiaukė ir pradėjo stirenti kojytė-
mis...

Kliudžiau. Kaip tikras medžiotojas pri-
lėkiau artyn, bet tuoj pajutau širdy šaltį ir
pasistoju nustebejęs: katytės veidas buvo
neapsakomo skausmo pervertas, akys pri-
merktos; ji iš visos dar likusios galios pa-
sistengė atsistoti ant pirmutinių kojų ir
pradėjo šliaušti, vilkdama žeme savo kūnelį:
kartu vilkosi įlindusi jos krūtinėn strėlė, o
iš žaizdos dideliais juosvais lašais lašėjo ant
smėlio sukrešėjęs kraujas.

Nusiminęs, nebežinodamas kas daryti,
atžagaria ranka numėčiau lanką ir strėles
ir neatsigrėždamas parėjau namo. Širdy
jaučiaus skausmą ir sunkumą: tarsi didelė
didelė našta slėgė krūtinę.

Kitą rytą radau katytę nebegyvą, su
perverta krūtine. Skausmo apimtas, nu-
tvėriau čia pat gulintį lanką ir strėles, su-
laužiau į šipulius ir toli išmėčiau po lauką.
Tik palikau strėlę, kuri buvo įsisiurbusi ka-
tytės krūtinėn ir dabar stypsojo atsikišusi.

Tai buvo pirmutinis ir paskutinis mano
gyvenime šūvis. Aš jį ir lig šiol savo krūti-
nėje tebenešioju...

Jonas Biliūnas

Gimė 1879 m. kovo 3 d. Utenos apskr.
Anykščių val. Niuronių km. Labai vargin-
gai gyvendamas susirgo džiova. Kurį laiką
gyveno Leipcige ir Ziuriche. Vėliau išvyko
gydytis į Zakopanę (Lenkijoje), kur 1907
m. gruodžio 8 d. mirė. Jau ligos patale gu-
lėdamas parašė jautrių apsakymėlių, kurių
vieną čia talpiname.

ŽAIDIMAI

2 PUŠINĖTI ARBA "PUŠĮ" GAUDYTI

Žaidžiama kambary — lengviau, bet galima ir lauke.

Žaidėjai sustoja ratu. Pušinėtojas — vidury. Susitariama iki kurios vietos galima bėgioti. Pušinėtojui užrišamos akys ir jis iš numanymo pradeda gaudyti žaidėjus. Sugavęs vieną katrą pradeda pasikalbėjimą:

Pušinėtojas Sugautasis
— Kas esi? — Pušis.
— Aš tave kirsiau! — Aš nevirsiu!
Aš pagėnėsiu! — Nedaug laimėsi!
— Einam geruoju į — Va, jei geruoju,
mano kiemą! — tai laba diena!

Sulig tais žodžiais pušinėtojas sugautą jį žaidėją paveda truputį nuošaliau ir grįžta kitų gaudyti.

Taisyklės: žaidėjai negali bėgti toliau nustatytos ribos, per jėgą ištrūkti iš pušinėtojo rankos; pušinėtojas turi turėti sąžiningai užrištas akis — gaudo iš jutimo, iš klausos.

3. ŽIEDĄ DALYTI

Žaidėjai susėda į eilę, rankas laiko ant kelių delnus suglaudus kaip maldai.

Dalytojas turi žiedą (gali būti žiedo vietoj bet kas, kad ir saga). Žiedas laikomas rankas sudėjus taip pat, kaip sėdintieji — kaip maldai. Taip žiedą laikydamas, dalytojas prieina prie kiekvieno sėdinčiojo iš eilės, uždeda savasias rankas ant sėdinčiojo rankų — jos tuo tarpu nedaug prasiskečia iš viršaus, o dalytojo — iš apačios: žiedas iš vieno rankų nepastebėtas įkrinta į kitas rankas, jos tuojuo susivožia, kad niekas negalėtų žinoti, ar ten liko žiedas, ar ne. Dalytojas duodamas žiedą, kiekvienam pasako:

— Te tau žiedą — nerodyk!

Pabaigęs dalyti, kreipiasi į spėjiką (tas visą laiką atokiau būna) šiais žodžiais:

— Sarge varge, kur žib žiedas?!

Tada spėjikas spėja. Įspėjęs, sėdasi į žiedą turėjusio vietą. Neįspėjęs — lieka spėti ir tol spėja, kol pasiseka.

GRABORIŲ MALDAKNYGĖ...

Mano mamytė anksti iš ryto išeina į darbą, bet visada sutvarko mano drabužėlius ir palieka ant stalo pusrutėlius, laiškutį, ką turiu padaryti iš mokyklos parėjęs, ir smulkių maniesiems reikalams.

Vieną pirmadienio rytą mamytė išskubėjo į darbą, o mano išeiginius marškinius, kuriuos dėvėjau sekmadienį, kaž kur paslėpė. O jie man buvo reikalingi, nes jų kišenutėje buvo maldaknygė ir man tą rytą reikėjo eiti bažnyčion. Aš labai susirūpinau: iš ko aš melsius. Ėmiau įieškoti tėvų stalčiuose kitos; suradau jų net keletą. Imu vieną — per didelę; imu kitą — angliška; suradau mažesnę lietuvišką — paėmiau. Bažnyčioje atskleidžiu ir noriu pasimelsti. Sklaidau lapus, ir įieškau maldų. Bet žiūriu, kad jos visos, tik už mirusius, arba už vėles. Pagalvojau — tai graborių maldaknygė. Gavau melstis iš atminties — tik poterėlius kalbėti.

Vakare papasakojau apie tai tėvams. Jie labai juokėsi iš tokios mano išvados.

ALDUTĖS KNYGA

Pereitų metų gruodžio mėn. "Tėviškėlėje" buvo patalpinta apsakymėlio pradžia "Aldutės knyga", kurią kvietėme baigti. Redakcijoje yra gauta devyni rašiniai. Sekančiame "Tėviškėlės" numeryje skaitysite geriausią rašinį. Jį atrinks komisija, kurią sudaro: Viktoras Šimaitis, Domas Velička ir Vladas Vijeikis.

LIETUVIŠKI ORNAMENTAI

Koplytėlės žemėje

Koplytėlė medyje

Koplytėlės iš įvairių Lietuvos vietų.

Ivairenybēs

Kirpēju stulpai

Prie kirpykļu yra stulpai su juostomis. Šie stulpai turi kelis šimtus metų amžiaus. Mat, prieš daugelį metų, kirpėjai netik skuto barzdas ir kirpo plaukus, bet taip pat darė ir operacijas. Todėl prie savo durų turėjo raudoną stulpą su baltom juostom. Raudonas stulpas reiškė kraują, o baltos juostos — tvarščius. Dabar kai kur dar prideda ma mėlyna spalva, kadangi šios trys spalvos sudaro Amerikos vėliavą.

Vegetarai

Vegetarais vadiname tuos žmones, kurie nevalgo mėsos. Europoje ir Amerikoje pasitaiko tokių žmonių. O Indijoje milijonai žmonių visai nevalgo mėsos. Indų religija draudžia netik valgyti mėsą, bet taip pat užmušti bet kokį gyvulėlį.

Visi gali plaukti

Visi, kas moka ir nemoka plaukti, gali plaukti Mirties jūroje. Mirties jūros vanduo turi apie 25% druskos ir lengvai išlaiko žmogų gulintį paviršiuje.

Kiečiausias dalykas

Nei plienas, nei kitas metalas negali savo kietumu susilyginti su deimantu. Deimantą sušaldyti galima tik su kitu deimantu. Tačiau deimantas yra sudarytas iš tų pačių medžiagų, iš kurių yra sudarytas ir anglis.

Gamtos laikrodis

Yellowstone parke, kuris yra Jungt. Amerikos Valstybėse, yra daug geiserių iš kurių muša karštas vanduo. Kai kurie geiseriai išmetą karštą vandenį apie 300 pėdų. O vienas geiseris muša vandenį punktualiai tam tikrais laiko tarpais ir niekad nevėluoja.

Įdomūs skaičiai

$$\begin{aligned}1 \times 9 + 2 &= 11 \\12 \times 9 + 3 &= 111 \\123 \times 9 + 4 &= 1111 \\1234 \times 9 + 5 &= 11111 \\12345 \times 9 + 6 &= 111111 \\123456 \times 9 + 7 &= 1111111 \\1234567 \times 9 + 8 &= 11111111 \\12345678 \times 9 + 9 &= 111111111 \\123456789 \times 9 + 10 &= 1111111111\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}1 \times 8 + 1 &= 9 \\12 \times 8 + 2 &= 98 \\123 \times 8 + 3 &= 987 \\1234 \times 8 + 4 &= 9876 \\12345 \times 8 + 5 &= 98765 \\123456 \times 8 + 6 &= 987654 \\1234567 \times 8 + 7 &= 9876543 \\12345678 \times 8 + 8 &= 98765432 \\123456789 \times 8 + 9 &= 987654321\end{aligned}$$

Gyvulių amžius

Kiek gyvena gyvuliai negalima tiksliai nustatyti. Gyvulių amžių žmonės sužinojo iš tų gyvulių, kurie gyvena zoologijos soduose, tačiau tai nėra visai tikslu, nes laisvėje gyvuliai gali išgyventi kur kas ilgiau.

Štai kiek gyvena gyvuliai:

Zuikis	5 metus
Avis	12 „
Katė	13 „
Šuo	15 „
Karvė	25 „
Kiaulė	25 „
Arklys	30 „
Kupranugaris	40 „
Liūtas	40 „
Banginis	100 „
Krokodilas	300 „
Vėžlys	350 „

Šešėlių Teatras

Jeigu kada nors neturėsite ką veikti vakare, parodykite šešėlių teatrą. Tai labai lengva padaryti. Reikia pastatyti lempą iš šono ir sudėti rankas, kaip parodyta piešinėliuose, taip, kad šešėlis kristų ant sienos. Pirštus judinant gausis judantieji šešėliai. Bus daug smagaus juoko. Tik nenusiminkite jeigu iš sykio neišeina. Reikia pabandyti kelis kartus ir gerai įsižiūrėti į piešinėlius, kaip reikia sudėti rankas. Taip pat pabandykite ir patys sugalvoti naujų figūrų.

Gyvas pinigas

(mokslinis šposas)

Štai darbelis, kuriuo galite nustebinti savo draugus. Paimkite tuščią šaltą bonką (be kamščio) ir uždenkite ją su dešimties centų pinigų. Paskui su pirštu užlašinkite ant pinigų krašto porą lašų vandens. Suspauskite bonką su rankomis ir pinigas pats

pradės skambėti. Kodėl taip **atsitinka**? Bonkoje buvo šaltas oras. Jūs uždengėte su pinigų, o su vandeniu uždarėte orui išėjimą. Kada paimate bonką šiltomis rankomis, tai oras viduje ima šilti, plėstis ir veržiasi oran kilnodamas pinigėlį, kuris ir skamba į bonkos kraštus.

Šventasis Karalaitis

(Atkelta iš 68 psl.)

ralaitis eidamas 26-tus metus. Palaidojo jį raudodami tėvai ir gausi jo giminė. Prie Vilniaus katedros tėvas pradėjo statyti atskirą koplyčią. Ją pabaigė jauniausias šventojo brolis Zigmantas.

Nepraėjus nė 40 metų po karalačio mirties popiežius Leonas X — paskelbė jį palaimintuoju, o dar po 80 metų vienuolių jėzuitų rūpesčiu parvežami iš Romos dokumentai, skelbiant Kazimierą šventuoju.

Legenda sako, kad šventasis

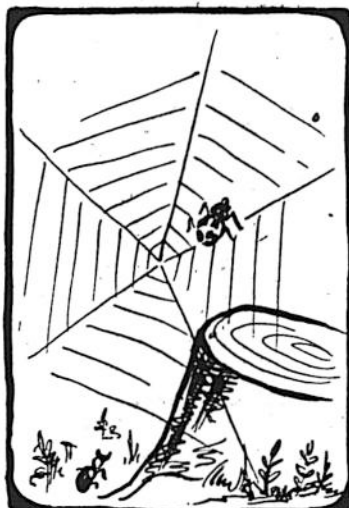
padėdavęs Lietuvai sunkiomis dienomis. Žmonės prie jo karto meldavęsi šaukdami: "Karalaiti, Karalaiti kelkis, gelbėk mus".

Mirtis nuskynė karališką leliją pačiame žydėjime. Likimas neuždėjo jam ant galvos karališkojo vainiko, užtat apdovanojo šventojo garbe. Per jį Lietuvos vardas ir mūsų didžiųjų kunigaikščių giminė žinoma visame katalikiškame pasaulyje.

Voras ir skruzdelytė

Zig. Gavelis

Kai pasaulį Dievas tvėrė
Davė žmogui protą.
Paukčius, vabalus ir žvėris
Pavedė globoti.

Saulę, debesis ir lietų,
Ir vėjus sukūrė,
Ir pievelių daug gėlėtų,
Ir avelių būrį.

Piemenėliui skyrė darbą
Prie bandos budėti
Ir nuo alkio jam į terbą
Duonos įsidėti.

Linksmi šoko po pievelę
Garbanos ėriukų,
Valgė duoną prie ugnelės
Mažas piemeniukas.

Ir nukrito trupinėlis,
Žolėj pasikorė.
O, nelaimė piemeneliui!
Atlingavo voras.

Jis gyveno netoliese,
Ten kur keltas storas.
Vabzdžiams gaudyt tinklus tiesė
Piktas ir nedoras.

Čiupo tuoj glėbin duonytę,
Tiesė kelią šilko.
Pro žvaigždutes, pro saulytę
Pas Dievulį vilko.

Tai pamačius skruzdelytė
Iš paskos nurūko
Ir skubėdama pavyti
Vargšė pusiau trūko.

Bet į dangų dar suspėjo,
Laiku nukeliavo.
Ten prieš Dievą jau klūpėjo
Voras ir melavo.

Kad duonelę piemenėlis
Piktai žemėn metė.
— Štai čia vienas trupinėlis,
Tokių daugel matė.

— Nietiesa tai, Didis Dieve, —
šaukė skruzdelytė.

— Tik tas viešas žalių pievoj
Nukrito netyčia.

Dievas liepė piemenėliui
Skrudžių namus saugot.
Vorui duonos trupinėlis
Ant kupros užaugo.

PAGALVOK!

VISIEMS UŽDAVINIŲ SPRENDĖJAMS

Dažnas sprendėjas rūpinasi tinkamai suskaičiuotų taškų. Tai atsitinka todėl, kad Jūsų laiškelis gaunamas jau išsiuntus Tėviškėlės raštus į spaustuve. Nesirūpinkite, Jūsų visi taškai rūpestingai suskaičiuojami ir įrašomi į sąrašą. Šiame nr. sprendėjų pavardžių neskelbsime, jos tilps sekančiame nr.

Klaidos atitaisymas

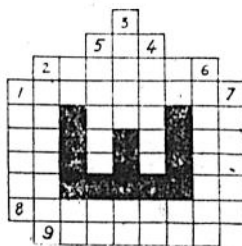
Uždav. Nr. 11 įsibrovė klaida. Turi būti: štai 6 kvadratui sudėti iš 17 lazdelių. Atimti 5 lazdeles, kad liktų 3 kvadratai.

Uždavinys Nr. 12

Atsiuntė Jurgis Vaičius

Uždav. vert. 3 taškai.
Stačiai: 1. Pirmasis Lietuvos kareivis žuvęs kovose. 2. Medis. 3. Stiprus vėjas. 4. Indas. 5. Ežeras. 6. Pasakiškasis geradaris. 7. Mėnuo.
Gulsčiai: 1. Rodo laiką. 2. Mūsų tėvynė. 8. Teikia pagalbą sužeistam. 9. Paukštis.

Uždav. vert. 3 tašk.

Uždavinys Nr. 13

Atsiuntė Vitolis Budrevičius

Jeigu 3 katės suėda 3 peles per 3 minutes, per kiek laiko 100 kačių suės 100 pelių?
Uždav. vert. 2 tašk.

Uždavinys Nr. 14

Atsiuntė Aukšė Paplėnaitė

Į tris langelius įrašyti žodį "MĖNULIS".
Uždav. vert. 2 taškai.

Ina Skardžiūtė (Cleveland) Man "Tėviškėlė" labai patinka. Aš lankau Šv. Jurgio mokyklą II sk. Mus sėsclės pradeda mokyti lietuviškai poterių ir dainuojam lietuviškas daineles.

Bronius Nemickas jr. (New York) "Tėviškėlė" aš skaitau drauge su savo broliais Jurgiu ir Kęstučiu.

ATSAKYMAI

Inai Skardžiūtei. Mieloji Inutė, gražu, kad mokais lietuviškai poterių ir dainelių. Juk dėl lietuviškų poterių, dėl dainelių, dėl lietuvių kalbos mūsų tėvai labai sunkiai kovojo. Daug jų sveikatą ir gyvybę dėl to prarado. Daug mūsų brolių ir dabar Sibire vargsta dėl to, kad norėjo lietuviškai kalbėti.

O lietuviškų dainelių kiekviena mergaitė turi kuo daugiau mokėti. Seniau lietuvaite, kuri daugiau dainų mokėjo buvo labai gerbiama. O ir dabar už tai niekas nepapėiks, o priešingai, tik pagirs.

Broniui Nemickui. Jūs trys broliai, kaip tie trys berželiai apie kuriuos lietuviškoje dainoje dainuojama, kurie gale lauko auga. Išmok tą dainelę. Ji graži. Turbūt labai smagu jums trims. Ar ne? Beje, kai rašote "Tėviškėlei" laiškus tai galite sudėti į vieną voką. Taip bus pigiau. O tau pumas yra dorybė, (tik ne šykštumas).

V i s i e m s. Šiame "Tėviškėlės" numeryje rasite straipsnelį apie "fanibukus". Parašykite ką jūs apie juos manote. Suaugusieji apie tai daug rašė. Parašykite ir jūs. Lauksiu jūsų nuomonių.

Jūsų redaktorius

Uždavinys Nr. 15

Atsiuntė P. Petrauskaitė

Į šiuos langelius reikia įrašyti po vieną skaitlinę: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Skaitlinės negali kartotis. Skaitant stačiai, gulsčiai ir išstrižai turi gautis 15.

Uždav. vert. 3 tašk.

